

NARODNI DNEVNIK

Izaja vsak dan opoldne, izven nedelje in praznika.

Mesečna naročnina: V Ljubljani in po pošti: Din 20.—, inozemstvo Din 80.—.

Neodvisen političen list.

UREDNIŠTVO:

SIMON GREGORČIČEVA ULICA, ŠTEV. 13.

TELEFON ŠTEV. 552.

UPRAVNIŠTVO: KONGRESNI TRG ŠTEV. 8.

Rokopisi se ne vračajo. — Oglasi po tarifu.
Plačila vprašanjem naj se priloži znanica
za odgovor.
Račun pri poštnem ček. uradu št. 13.633.

V odvisnosti tujca.

Iz zunanega ministrstva se na polnično razglašajo, da ne more naša država še obnoviti diplomatskih slikov z Rusijo in priznati sovjetsko Rusijo de jure, ker bi to uplivalo slabo na velesile. Naša država da bi mogla tak korak storiti šele tedaj, če bi bila uravnana nesoglasja med Francijo in Anglijo ter če bili likvidirani kitajski dogodki.

Pojasnili našega zunanega ministrstva je naravnost neverjetno. Dejansko namreč ne pomeni nič drugega, kakor da naša država ne sme voditi svoje politike, temveč le politiko, ki jo dovolijo velesile.

Samo pomislimo: Sovjetsko Rusijo je priznala Italija, sovjetsko Rusijo je priznala Francija in sovjetsko Rusijo že priznava Anglija. Vse tri velesile so v diplomatskih odnosih s sovjetsko Rusijo in niti Anglija, ki je v težkem konfliktu z Rusijo, ne prekine svojih diplomatskih odnosov z Rusijo.

Kar pa je vsem tem trem državam dovoljeno, pa ni dovoljeno nam, ki nimamo prav nobenega konflikta z Rusijo in ki z njo sploh ne moremo priti v konflikt.

Narobe pa imamo največji interes, da smo z Rusijo v dobrih slikah, ker nam edino Rusija more varovati hrbet; da nas na italijansko povelje ne napade iz za Bosna in trenutno Rumunija in Bolgarska.

Ampak ta argument za naše zunanje ministrstvo ne velja, ker je ono prepričano, da bi bili takoj na tleh, čim se ne bodo slepo pokorili zapadnim velesilam in vodili samo politiko, ki jo diktirajo oni.

Pa se vprašajmo, kaj so nam vendar te velesile dale, da se tako silno na nje zanašamo. V jadranskem konfliktu smo doživljali sama razočaranja in dosledno je na vseh konferencah prodrlo italijansko stališče. In ravno sedaj vidimo zopet, kako se utrjuje zveza med Italijo in Anglijo in kako naj Balkan plača italijanske račune vsled fašistovske pomoči na Kitajskem.

Dosledno povsodi nastopa diplomacija velesil proti nam. Videli smo to v sporu za Pečuj, videli pri koroškem plebiscitu, videli pri razmejitvi Albanije, videli pri konfliktu z Bolgarsko in videli sedaj pri italijanskem protektoratu nad Albanijo. In vedno bomo to videli, zakaj če ustreza zapadnim velesilam kaka stvar, potem jo izvedejo, pa naj bomo mi, še tako udarjeni. Prepričani smo lahko, da bi te velesile dovolile tudi povrnitev Habsburžanov na madjarski prestol, priključitev Avstrije k Nemčiji, napad združene Albanije, Bolgarske in Italije na naše ozemlje, samo če bi šlo to njim v račun. Niti v eni stvari se ne smemo zanesli na velesile, ki poznajo le svoje interese.

Mi, ki smo neprimerno manjši in ki bi morali zato še veliko bolj skrbeti za svoje interese, pa smatramo, da smemo delati samo to, kar nam drugi zaukažejo. Je to nečastna politika, a obenem tudi škodljiva. Mesto, da bi sami delali za sebe politiko, postanemo tako eksplozijski objekt tuje politike. Mesto da bi kovali sami sebi srečo, smo navedeno, po katerem udrihajo drugi. Zato je tudi naš položaj v zunanji politiki vedno slabši.

In ne bo se prej popravil, dokler se ne osamosvojimo, dokler ne nehmo s tujo politiko. Če je za našo državo dobro, da smo v zvezi z Rusijo, potem treba sovjetsko Rusijo priznati. Če pa to ne bi bilo dobro, potem tega ni storiti. Samo ta argument sme veljati, ker samo ta argument drži. Da bi pa smeli

Pogajanja strank za oblastne skupščine.

Beograd, 17. febr. Včeraj so v parlamentarnih krogih mnogo govorili o stališču, ki so ga zavzeli dopoldne člani vladne večine na seji narodne skupščine, ko se je glasovalo o nujnosti predloga za pomoč po potresu oškodovanim prebivalcem Hercegovine in Dalmacije. Radikali so zavzeli tako stališče, kakor si ga je osvojila vlada na svoji seji pred narodno skupščino: t. j. da se nujnost predloga odkloni. Zamerjajo pa SLS, ker je sprejela tak predlog in ker ni v vladi storila potrebnih korakov, da se nujnost sprejme.

Radikali so svoječasno, ko je šlo za povodenj v Vojvodini, kjer je bila zainteresirana njihova stranka, poslali tja celo ministrsko komisijo, vojsko in delali velikansko propagando. Tega jim sicer nihče ne zameri. Zamerijo jim pa to, da so to napravili samo za Vojvodino, ker sta bila tam zainteresirana dr. Ninčič in Marko Trifković, a da ne kažejo enakega zanimanja tudi za druge kraje. V političnih krogih so to vedenje radikalov grajali. Konstatiralo se je, da je, da je slabotna akcija SLS, ki jo kaže v vladi, samo znamenje, da ta stranka ne želi drugega, kakor za vsako ceno ostati v vladi, čeprav so ravno oni najbolj kričali proti HSS za časa prejšnje koalicije. Danes pa so sami zapadli v isti greh, kakor so ga prej očitali radičevcem. Glede na to sodijo v opozicijskih krogih, da je SLS samo čakala ugodnega momenta, da vstopi v vlado. Sedaj pa, ko je v vladi, postaja vedno nedoslednejša. To postopanje se zelo graja in se zamerja Slovincem, ker se

niso zavzeli za Hercegovino in Dalmacijo, da bi se temošnjemu ljudstvu nudilo, da bi se temošnjemu ljudstvu nudilo.

Razen s tem vprašanjem so se parlamentarni krogi včeraj bavili z vprašanjem bližnjega konstituiranja oblastnih samouprav. Opazili je bilo živahne slike med posameznimi skupinami. Dela se na to, da bi se napravil kak aranžman med temi skupinami, ki bi na ta način prišlo do močnejšega izraza v oblastnih skupščinah. Poleg manj važnih sestankov in razgovorov, od katerih so se nekateri končali uspešno, se je posebno opazil sestanek med dr. Spahom in dr. Srškičem, ki se je vršil v kabinetu pravosodnega ministra. Trde, da so se na tem sestanku nadaljevali razgovori o eventualnem sodelovanju muslimanov in radikalov v oblastnih skupščinah v Bosni. Dalje sta imela sinoči v predsedstvu HS kluba sestanek tudi dr. Spaho in predsednik HS kluba, na tem sestanku je šlo za isto stvar. Vidi se iz tega, da se išče način, za kako vrsto boljše zveze med radikali, radičevci in muslimani v Bosni. Bilo bi pomembno, če pride do take rešitve, ker bi to vplivalo tudi na politično konstelacijo, ob kateri bi se delalo pri razpravi o proračunu v skupščini. Razgovori, ki so se vodili v tej smeri, niso dovedli do pozitivnih rezultatov.

To vprašanje je važno tudi za zemljoradnike, ki si prav tako prizadevajo, da najdejo kake zaveznike in tako dobe več vpliva v oblastnih skupščinah, kakor pa bi ga mogli imeti, če nastopijo samostojno.

SEJA ANKETNEGA ODBORA.

Beograd, 17. februarja. Včeraj popoldne je bila seja anketnega odbora. Ker je bilo poročilo o adamovski aferi predloženo narodni skupščini, bi imel odbor zdaj priti na pretresanje drugih afer, ki so mu bile predložene. Na včerajšnji seji so govorili samo o načinu dela v anketnem odboru. Razprava o aferi prodaje gozdov v Bosni je bila preložena dotlej, da se povrnejo vsi člani anketnega odbora. Glede afere o vicinalnih železnicah, zaradi katere je obtožen dr. Velizar Janković, se je naložilo samostojnemu demokratskemu poslancu dr. Svetislavu Popoviću, da pregleda vse gradivo in potem o stvari poroča odboru. Na podlagi tega poročila se bo otvorila v odboru skupna razprava.

POSŁANIK BALUGDŽIĆ PRISPEL V BEOGRAD.

Beograd, 17. februarja. Včeraj popoldne je dopotoval z ekspresnim vlakom iz Berlina tamošnji naš poslanik Živojin Balugdžić. On je prišel na nagloma na poziv merodajnih činiteljev zaradi važnih vprašanj zunanje politike. Popoldne ga je sprejel v avdienci zunanji minister. Potem pa je zaprosil za avdienco pri kralju. Nevarjem je izjavil, da njegov prihod nima političnega značaja.

TRGOVINSKA POGAJANJA S ČESKO-SLOVAŠKO.

Beograd, 17. febr. Poljedelsko ministrstvo pripravlja gradivo za pogajanja s Čehoslovaško, ki naj se prične 25. t. m. Čehoslovaška je sredi lanskega leta

vodila politiko le, kakor jo nam predpišejo velesile, potem sploh ni treba, da imamo svoje zunanje ministrstvo in naj to kar opravijo tuji poslaniki v Beogradu. Bomo tako vsaj prihranili nepotrebnih izdatkov za zunanje ministrstvo.

ta uvedla na poljedelske proizvode zaščitno carino, ki nam je mnogo škodovala, posebno pri izvozu moka. Pri sedanjih pogajanjih se bo skušalo doseči, da se carina zniža in se ojači naš izvoz v Čehoslovaško.

ALBANSKI V EGIPTU PROTESTIRAJO PROTI ITALIJANSKEMU PROTEKTORATU.

Zenava, 17. februarja. Albanska kolonija v Egiptu je Zvezi narodov poslala spomenico, v kateri protestira proti tiranskemu paktu in zahteva intervencijo Zveze narodov. Italijansko-albanska pogodba je ustvarila efektivni protektorat Italije nad Albanijo in to je proti suvereniteti Albanije, ki jo zajamčuje Zveza narodov.

ITALIJA KOLONIZIRA ALBANIJO.

Drač, 17. februarja. Komisiji italijanskih kapitalistov je uspelo, da dobi za 99 let v zakup veliko zemljišče v Albaniji. To je začetek sistematične kolonizacije v Albaniji s strani Italije.

SEVER IN JUG SE ZDRUŽUJE PROTI KITAJSKI.

Berlin, 17. februarja. Lokal-Anzeiger poroča o neki veliki akciji, ki se pripravlja, da se pomirita severna in južna Kitajska vsaj za ta čas, dokler traja borba proti Angliji. Hkrati se bodo napravili koraki, da se bo bojkotiralo vse angleško blago, ki prihaja iz Šanghaja.

NESREČA PRI IZKRCAVANJU INDIJSKE VOJSKE V ŠANGAJU.

London, 17. februarja. Times javlja iz Šanghaja, da se je pri izkrcavanju indijskih čet v šanghajski luki zaradi goste megle dogodila nesreča, da je več vojakov utonilo. Zaradi tega je bilo nadaljnje izkrcavanje ustavljeno.

Seja zakonodajnega odbora.

Beograd, 17. febr. Včeraj popoldne ob 4.20 se je začela seja zakonodajnega odbora. Slo je za vprašanje državnih podtajnikov. Seja je potekala še precej prijateljsko in stvarno. Pred razpravo pa je le prišlo do majhnega spora med dr. Superino in predsednikom odbora. Dr. Superina je namreč vprašal, kako je mogel ta zakonski načrt priti pred odbor, ko ni bil še pred ministrskim svetom, oziroma kako so se mogle v načrt sprejeti spremembe proti zaključkom ministrskega sveta. Minister dr. Vasa Jovanović je vprašal nato dr. Superino: »Ali se šele danes spomnite na to, da protestirate?«

Dr. Superina: »Jaz prej nisem bil član zakonodajnega odbora.«

Dr. Jovanović: »Toda bili ste član vlade in bi bili lahko to zahtevali prej, preden se je začela razprava.«

Dr. Superina: »Ali to je proti ustavi.«

Dr. Jovanović: »To mislite vi, ne pa tudi drugi člani zakonodajnega odbora.«

Dr. Superina: »Pobijte moje utemeljevanje!«

Dr. Jovanović: »Ne bom ničesar pobijal. Zakonski predlog je bil preložen že malone do zadnjega člana. Sedaj pa pride član zakonodajnega odbora in poskuša ovirati delo.«

Dr. Polić se strinja z dr. Superino. Pravi pa, da je čudno, da bi odbor sam razpravljao o vprašanju kompetence.

Potem je odbor prešel na debato o členu 9.

Dr. Polić misli, da naj bi dr. Superina svoje popravke bolj spopolnil. Njegovo mnenje je, da državni podtajniki ne morejo podpisovati aktov, ker so po ustavi odgovorni samo ministri. Moglo pa bi se dopustiti, da bi državni podtajniki nosili politično odgovornost pred parlamentom.

Minister dr. Jovanović se strinja z dr. Polićem in člen 9. je bil sprejet.

Pri členu 10. je stajal dr. Laza Marković spreminjevalen predlog glede zastopanja odsotnega ministra. Predlagal je, naj bi ministra v odsotnosti zastopal državni podtajnik.

Dr. Polić pa predlaga proti temu, da naj kralj postavlja zastopnika za odsotnega ministra.

Dr. Jovanović se strinja z dr. Polićem. Po kratki diskusiji je bil ta predlog sprejet.

Pri čl. 11. predlaga dr. Polić, da je najboljša, da se z ukazom določi pristojnost in posel državnih podtajnikov, ker drugače so ti funkcionarji samo za zasmeh.

Minister dr. Jovanović poudarja, da ta institucija ni neobhodno potrebna. Kopirana je po Angleškem, ker tam ministri, ki niso lordi, ne morejo stopiti pred lordsko zbornico. Pri nas je bila ta institucija uvedena iz istih razlogov, zaradi katerih imamo tudi 17 ministrstev. Institucija pa se ne more ukiniti, ker jo je uvedla ustava. — Kompetenco državnih podtajnikov naj bi zato določal ministrski svet.

Sprejel je bil dodatni predlog dr. Hohnjeja, da sme biti v vsakem ministrstvu samo po en državni podtajnik.

Poslanec Moskovljevič zahteva, naj se sprejme v zakon določba, da bo položaj državnih podtajnikov uredil poseben zakon. Tak zakon naj se pa nikoli ne predloži. Tako bo to vprašanje rešeno.

Predsednik zakonodaj. odbora predlaga, da se seja odbora odgode, dokler se zakon ne preuči. To se sprejme. Prihodnja seja je sklicana za jutri, ker so danes na vrsti interpelacije.

„Vsa oblast vsemu fašizmu.“

Napovedbe generalnega fašistovskega tajnika.

Te dni se mudi v Milanu generalni tajnik fašistovske stranke nar. posl. Turati.

Kolikor je splošno znano, generalni tajnik Turati ni niti minister niti general, ali vendar ga v zadnjih časih v listih in povsod drugod nazivajo z »ekscelencjo«, iz česar bi se dalo sklepati, ali da je vodstvo fašistovske stranke postalo pravi pravcati vladni, državni organ, ali pa narobe, da je vlada, oziroma država postala emanacija, organ fašistovske stranke in pripadajo potemtakem vrhovnim voditeljem stranke isti službeni naslovi, kakor vrhovnim upraviteljem države. Ali to bodi omenjeno le mimogrede, dasiravno vse, kar navajam dalje spodaj, pravzaprav tudi potrjuje tako fašistovsko pojmovanje odnošajev med državo in stranko.

Včeraj popoldne so se namreč sestali v Milanu fašistovski zvezni direktorji iz vse severne Italije in je ob tej priliki generalni sekretar, ekscelencija Turati, imel govor, v katerem je razsežno govoril o bodočih nalogah fašistovske stranke in njenih odnošajih z državo.

Ekscelencija Turati je predvsem hotel zavrniti tiste, ki se boje, da bo fašizem potem, ko bo izvedel načrt za izpremembo države iz konstitucionalne v korporativno in bo popolnoma uničil vse svoje nasprotnike, do vršil s tem svojo nalogo in ne bo imel več razloga za nadaljnji obstanek. Po izjavi ekscelencije Turati je ta bojazen popolnoma neupravičena. Fašizem mora namreč dati režimu vodilni razred, vodilni sloj, česar doslej še ni izpolnjeval v taki meri, kakor zahteva vodja Mussolini. Sicer je fašizem dal režimu že lepo število takih mož, ki jih je vodja poklical od vodstva provincialnih organizacij na najodgovornejša vladna mesta, na mesta prefektov, na mesta generalnih konzulov, ali vse še premalo.

Kakor pravi ekscelencija Turati, vodilnega sloja ne tvorijo samo tisti možje, ki zavzemajo najvišja mesta in opravljajo najkrajše funkcije, temveč je treba tudi niti manj kot 9000 obč. načelnikov, ker Italija šteje preko 9000 občin, potem 20.000 častnikov za fašistovsko milico ter vodstvo omladinskih organizacij, desetisoče in desetisoče občinskih in pokrajinskih svetovodstev, tisoče državnih funkcionarjev, tisoče voditeljev političnih organizacij, društev in sindikatov. Poleg tega pa mora fašizem poleg propagande med ljudstvom tudi še kontrolirati in spravljati v sklad vse ostalo nacionalno življenje. Treba je organizirati in pripravljati visokošolsko mladino, da se tako reši važno kulturno vprašanje, v katerem se začena pojavljati razbrzdanežnost in zmedenost. Treba je disciplinirati športno gibanje, ki mora dati Italiji tak rod, da bo moralno in fizično mogel zmagovati v velikih mednarodnih tekmah. Treba je urediti vprašanje razvedrila po delu, to se pravi, vprašanje zabavnih in poučnih društev, krožkov in podobnih ustanov za delavstvo in ostalo nameščenstvo. Treba je rešiti vprašanje mladinske oskrbe in varstva ter vprašanje vzgoje in izobrazbe žensk, ki se mora globlje vživeti v fašizem. Treba je popolnoma pofašistiti šolo, kateri je treba dati učiteljsko, ki je popolnoma prežeto z duhom fašistovske revolucije. Treba je disciplinirati in vsestranski nadzirati vse javne nameščenice in zlasti železničarstvo in pošto nameščenstvo. Poskrbeti je treba za primerno zavarovanje in povzdigo pol milijona ljudi, ki so zaposleni v javnih službah, v državnih bankah in zavodih in so dolžni pošteno in v prid ljudstva opravljati javno imetje.

Te naloge ostajajo fašizmu tudi še potem, ko bo dovršil vse dosedanje glavne naloge, ki mu izhajajo iz njegove revolucije, a tisti, kdor misli, da je s pretvoritvijo konstitucionalne države v korporativno, dokončana naloga fašizma, ima nefašistovsko duševnost, katere je v resnici bolj razširjena, kot se misli, in jo je najti tudi med fašisti samimi. Taki ljudje niso fašisti, četudi imajo po dve

izkaznici in po deset fašistovskih znakov! Za take ljudi država ni postala notranja, živa realnost fašistovskega pojmovanja in fašistovske revolucije, temveč je le neka višja potreba, ali drugačna, prisotna ali ne notranja, mogočna ali ne absolutna.

Fašistovski režim bo šele tedaj definitivno zmagal, bo šele tedaj absoluten in neugoljiv, ko bo na vsakem poveljniškem mestu, od generala do korporale, stal črnosrajnik!

Fašistovskemu rodu po štirih letih vojne, treh letih političnih bojov in štirih letih vladanja ni treba nikake priprave za uspešno upravljanje države. Nato ponavlja ekscelencija Turati klic svojega predhodnika Farinaccija, ki še ni bil ekscelencija, klic, ki se glasi: »Vsa oblast vsemu fašizmu.« In ta klic, ta zahteva se mora uresničiti tekom tekočega leta, uresničiti v polnem obsegu. V političnem ustroju, v upravnem delovanju, v korporativnih organizacijah, v finančnem življenju se mora zahtevati z vso neupogljivostjo intrasigenco, da zavzamejo vodstvena mesta ljudje, ki so popolnoma in samo fašisti.

Tako je torej ekscelencija Turati napovedal, da se v letošnjem letu popolnoma pofašistijo vse javno življenje v Italiji. Seveda, stopišče jih je tistih, ki vidijo v fašizmu svoj blagor in svojo srečo, in za vse te stotisoče je treba najti primernih korit, ko so si tisti, ki so bili prvi, že zagotovili najboljša in vzbujajo že nezadovoljstvo in ogorčenje okolnost, da nekateri zobjejo, da jih že čeljusti bole, dočim pa vsa ostala ogromna večina pobira le ostanke. »Vsa oblast vsemu fašizmu« je geslo, ki naj potolaži nezadovoljstvo, ki naj zagotovi vsem izgubljenim eksistencam, ki so se v svoji delomarnosti in pustolovstvu vrgle v fašistovsko hajduštvo, lepa, topla gnezdeca in preko glav starih in preizkušenih ljudi, ki so le v resnem, poštenem delu iskali zadovoljstva, vrata do vodilnih mest v vsem javnem življenju, zlasti pa tam, kjer je vodstvo dobro plačano, odpre fašistovskim nezrelčotom, katerih vsa zasluga za narod in državo obstoji v poboju, pustošenju in požigih na škodo nasprotnikov fašizma. Geslo »Vsa oblast vsemu fašizmu« pomenja, da hoče fašistovski režim do skrajnosti izvesti svoj sistem strankarske korupcije in ga uveljaviti kot cilj tiste toliko hvaljene in prehvaljene revolucionarne izpreobrnitve italijanskega naroda k dostojnosti, poštenju in moralni!

Zakaj ekscelencija Turati ni rekel kar naravnost: »Za milijon koritarjev milijon korit!«

Jasno je pri tej napovedi, da se začne v najkrajšem času po vsej Italiji zopet neko »čiščenje«, zlasti na vodilnih mestih, dokler ne bo stal na vsakem mestu, od generala do korporala, črnosrajnik, resnični, pristni, najzanesljivejši črnosrajnik.

Ekscelencija Turati si je s to svojo napovedjo gotovo pridobil srea vsega milijona fašistov in če jo bo tudi znal ostvariti, se mu ni treba bati, da bi ga v doglednem času doletela usoda njegovega predhodnika, po katerem je posnel ono vabljivo geslo in mu izvil tako iz rok edino sredstvo, ki bi bilo kdaj moglo zopet združiti okoli njega vse ene ekstremistične fašistovske mase, ki so videle v njem najboljšega zaščitnika koritarjskih stremiljenj.

Ekscelencija Turati se lahko zadovoljen vrača iz Milana v Rim, kajti z nobenim svojim govorom se ni dosegel tako sijajnega uspeha, tako splošnega in resničnega navdušenja, kakor ravno s tem. Se tem zadovoljnejši pa je lahko, ker ga je ob tej priliki še doletela neka prav posebna čast in izredno visoko priznanje.

Včeraj dopoldne se je namreč zbralo v uredništvu glavnega glasila fašistovske stranke, »Popola d'Italia«, Mussolinijeva lista, ki mu je sedaj ravnatelj njegov brat, veliki častnik reda italijanske krone, Arnaldo Mussolini, vse osobe uredništva, uprave in ti-

skarne lista, in gospod ravnatelj je izročil njegovi ekscelenci Turattiju v priznanje njegovega delovanja vse letnike »Popolac« od leta 1914. sem ter izkaznico — častnega urednika lista. Enako izkaznico mu je tudi izročil za njegovo ekscelenco ministrskega predsednika in vodjo fašizma. Ker tvori osobe lista svojo posebno skupino v fašistovski organizaciji, sta oba pripela tudi častni znak organizacije.

Ker je tej visoki počastitvi sledila primer-na zakuska, je razumljivo, da je bil ekscelencija Turati popoldne tako navdušen in širokopotezen v svojih načrtih in obljubah, a predvsem tako orkistročen. A ker je mož beseda, se sme in more pričakovati, da bo tudi izpolnil, kar je obljubil, in bo do konca letošnjega leta v resnici imel vsak fašistovski želoček svojo kapico.

Politične vesti.

— Komunikacija SKS o političnem položaju. Zadnji »Kmetijski list« objavlja komunikacije SKS o političnem položaju. Uvodoma se v komunikaciji pozdravlja, da je SLS vstopila v vlado s čemur je bila izpolnjena stara zahteva SKS. SLS ima največ slovenskih poslancev, zato naj v vladi dela, ne pa vedno samo kritikuje v opoziciji. SKS pa je pričakovala, da bo SLS ustvarila vlado s pomočjo hrvatskih in srbskih kmetov(?), ker sloni tudi moč SLS na pretežno kmetijskih in delavskih glasovih. V zvezi s Hrvatsko seljaško stranko bi mogla doseči SLS odločilnejši vpliv na vodstvo državne uprave. Z obžalovanjem pa mora konstatirati vodstvo SKS, da se je SLS zvezala samo s srbsko gosposko stranko ter s tem odobrila grozovita volilna nasilstva v Vojvodini in Bosni ob priliki zadnjih volitev. S tem je tudi omogočila vlado proti Hrvatim in režim srbske plemenske hegemonije. Z ogorčenostjo oboja nadalje vodstvo SKS, da je SLS v anketnem odboru potlačila vsa dosedanja prizadevanja MSK, da se morajo tatovi državnega imetja kaznovati. Prav tako ogorčeno oboja načelstvo SKS Slovensko ljudsko stranko, ker je pri volitvah v oblastne skupščine izrabljala vero in cerkev v svoje posvetne namene. To duševno nasilstvo da je hujske kot vsako drugo fizično nasilstvo. Zato smatra načelstvo SLS klerikalno vlado kot nositeljico največje politične, gospodarsko-socialne in kulturne reakcije. Končno se v izjavi pozdravlja ustanovitev Narodnega seljaškega kluba in se pričakuje, da bodo v klub vstopili tudi zemljoradniki.

— Serja skupščine. Vlada odklonila nujnost opozicijskega predloga o pomoči oškodovanim po potresu. Včerajšnja seja skupščine se je pričela skoraj ob točno napovedanem času in je bila mestoma silno viharina. Po odpravljenih formalnostih je prišel na vrsto nujen predlog samostojnih demokratov o pomoči oškodovancem po potresu v Hercegovini in Dalmaciji. V imenu vlade je izjavil ministrski predsednik, da vlada odklanja nujnost. V prvi sili si mora prebivalstvo pomagati samo. Izjava ministrskega predsednika je izzvala v vrstah opozicije silen hrup in vrišč. Padali so ogorčeni medklici. Nato je skupščina prešla k glasovanju in je bila nujnost predloga opozicije z glasovi radikalov in Jugoslovanskega kluba odklonjena. — Nato je prešla skupščina na dnevni red: nadaljevanje proračunske razprave. Kot prvi je govoril Svetozar Pribičević. Grajal je, da je podal Uzunović svojo deklaracijo novinarjem, mesto da bi jo govoril v skupščini. Ostro je napadel Uzunovića, ker vedno menja politiko. Bil je v vladi »narodnega« bloka, ki je zaprl Radića, pozneje pa je sedel z njim skupno za ministrsko mizo. Sedaj je pa pustil Radića ter sestavljal vlado z dr. Korošcem. Vlada Uzunovića je neekspeditivna in administracija se pod Uzunovićem ni poboljšala, temveč poslabšala. Zlasti jezen je bil Svetozar Pribičević, ker sta v vladi skupaj Boža Maksimović in Krsta Miletić, ki sta se svojčas velemno napadala. Pribičević je to višek nemoralnosti. (S tem je Pribičević priznal, da je račun na razkol v radikalni stranki, da so se pa njegovi računi ponesrečili. Zakaj drugače je ta ogorčenost nerazumljiva.) — Tudi je grajal Pribičević, ker ne opravlja Uzunović nobenega resora. Da je on samo ministrski predsednik, smatra Pribičević kot polratnost. Nato je prešel Pribičević na oblastne volitve in se pritoževal nad terorjem, ki so ga uganjali vladni organi. (Kako pa je bilo leta 1925, ko je vlada PP vodila volitve? Ali je to G. Pribičević že čisto pozabil? Op. ured.) Končno je govoril Pribičević še o notranji in zunanji politiki ter zahteval, da se ustanovi zunanji odbor skupščine. V glavnem je bil Pribičevićev govor naperjen proti Uzunoviću in je postal skoraj oseben. — Pribičević je nato odgovarjal Uzunoviću.

— Naša zunanja politika in priznanje Rusije. Ker se je v zadnjem času vendar enkrat začelo govoriti o obnovitvi diplomatskih odnošajev z Rusijo, je dopisnik »Novosti« za prošil v našem zunanjem ministrstvu za posredovanje našemu diplomatu, ki je dobil te informacije: Vest o obnovitvi stikov z Rusijo je prvo objavilo grško časopisje, ki je znano po svoji nesolidnosti. Iz grškega časopisja je prišla vest tudi v druge, domače in tuje liste. V zvezi s tem je tudi napočelo sprejeto zahteva naših trgovinskih zbornic, da se sklenejo trgovinske pogodbe z 18 državami, med katerimi je bila omenjena tudi sovjetska Rusija. — Toda danes je še prezgodaj misliti na obnovitev diplomatskih stikov z Rusijo, ker bi se s tem poostila mednarodna situacija. Rusija pa tudi ne more nuditi zanesljive jamstva, da se ne bo vmešavala v naše notranje zadeve. Dalje naša država neče obnoviti stikov z Rusijo, dokler se ne rešijo nesoglasnosti velikih sil glede Kitajske. Vseled teh nesoglasnosti je Italija vedno bolj na strani Anglije, ki hoče, da postane Italija protektor vseh katolikov v orientu mesto Francije. Dokler se vsi ti delikatni problemi ne rešijo, neče naša vlada prejudicirati niti z enim dalekosežnim diplomatskim korakom in zato je vprašanje obnovitve diplomatskih stikov z Rusijo zaenkrat še odloženo.

— Odnosaji Poljske do Českoslovaške. V praških diplomatskih krogih je vzbudilo mnogo pozornosti dejstvo, da je Poljska ponudila Českoslovaški sklenitev arbitražne pogodbe. Českoslovaška je ta pogajanja odklonila. Kakor poročajo »Narodni Listy« iz Varšave, je poljska zunanja politika pred važno preorientacijo. Neizbežno in od dogodkov kategorično diktirano dejstvo je, da se bo ta preorientacija izrazila v stremljenju za zblizanjem s Českoslovaško in z Malo antanto. Poljsko javno mnenje ima samo en pomislek, namreč, da more sodelovanje Nemcev v praški vladi in eventualno zblizanje Prage z Berlinom »slabiti pomen Českoslovaške za Poljsko. Najvažnejši vprašanj, ki se morata urediti med Českoslovaško in Poljsko, sta poljsko-českoslovaški arbitražni dogovor, ki bi bil prvi politični dogovor med obema državama sploh ter po možnosti tesno sodelovanje obeh generalnih štabov. Nemške utrbe proti Poljski, o katerih se zadnje čase mnogo govori, ne ogrožajo nič manj Českoslovaško kot Poljsko.

— Nov italijansko-francoski konflikt v Ventimigliji. V Ventimigliji, obmejni postaji med Francijo in Italijo, je prišlo do novega konflikta. Neki francoski železničar je našel pri čiščenju vagonov komunističen znak, ki si ga je pritržil na uniformo. Ko je zapustil vlak, ga je fašistovska milica aretirala in ga po kratkem zaslišanju odvedla v zapor. Šele energičnemu nastopu francoskega konzula v Ventimigliji pri krajevnih oblastih se je posrečilo doseči, da je bil aretiranec tekom noči izpuščen iz zapora.

Kratke vesti.

Poljska trgovinska delegacija je odpotovala iz Berlina in so s tem poljsko-nemška trgovinska pogajanja popolnoma prekinjena.

Znani dunajski dnevnik »Neue Fr. Presse« bo prodan berlinskemu Mosseju.

V mestu Indore v Indiji je prišlo zopet do krvavih spopadov med mohamedanci in Hindui. Pet oseb je bilo ubitih, 19 pa ranjenih.

Noblova nagrada za mir bo letos podeljena najbrže eni od mednarodnih strokovnih delavskih organizacij.

Angleška vlada je protestirala v Moskvi proti vmešavanju ruskih državljani v kitajske dogodke.

POJASNILNO »SLOVENCU«.

Neki znani gospod — to sem jaz — je poročal zagrebškemu »Jut. listu« o nekem sestanku, na katerem so govorili gospodje tudi o bolniški blagajni. Poročal sem resnično in če ne bodo svinčniki predragi, jo bom še. Tako mi Bog prida in gospod J. in G. O. in G. R. in G. G. itd.

Denarja za svojo srbsko agencijo iz Beograda se nisem prejel. Če mi nova vlada pomore do novega, bom še njo povabil v kavarno »Slon« in v bar in še one gospode, ki so bili na omenjenem sestanku. Z odličnim spoštovanjem »neki znani gospod« Jože Petrič, klevetnik, srbski agent in sovražnik SLS.

DELAJSKI ČASOPISI.

Izhajati je zopet začel »Naprejek«, glasilo JSDS (Bernotovih socialnih demokratov). »Naprejek« se tiska v lastni tiskarni in izhaja samo za člane JSDS in KDZ. Za izdajatelja, urednika in za tiskarno odgovarja Iza Prijatelj. Za volitvami v oblastne skupščine pa je prenehalo izhajati »Delo«, glasilo skupine »Zjedinenje«. »Delo« je prenehalo radi finančnih težav in ker se skupina »Zjedinenje« ni mogla afirmirati med delavstvom. Istočasno pa se je pojavil načrt, da prenehata izhajati glasila desničarskih in levčarskih socialistov »Delavska politika« in »Enotnost«, ki naj bi se strnili v obnovljeni »Rdeči Prapor«. Načrt pa najbrže ne bo uspel, ker zahtevajo levčarski socialisti kot predpogoja za to, da oficijelni socialisti prenehajo z vsako kooperacijo s SDS in socialističnih institutih.

ANGELIKA BALABANOVA UMRLA.

Angelika Balabanova, znana ruski revolucionarka, je umrla v torek, dne 15. t. m. v Leningradu. Balabanova je sodelovala že l. 1871 v Parizu pri komuni. Že v zgodnji mladosti je prepovala kot agitatorica Rusijo, Avstrijo, Anglijo in Italijo, kjer je živila mnogo let med kmetijskimi delavci. Leta 1900 je vstopila v italijansko socialistično stranko in se je udeleževala največ v socialističnem ženskem gibanju v Italiji ter se je udeležila kot italijanska delegatinja socialističnih ženskih konferenc v Nemčiji in drugod. Na kongresu italijanske socialistične stranke v Reggio Emilia leta 1912 je bila izvoljena v uredništvo »Avantija«. Strankino načelstvo jo je poslalo nato kot zastopnico v internacionalni socialistični urad, katerega seji se je udeleževala tja do svetovne vojne. Agitirala je tudi v Švici, malo pred izbruhom oktobrske revolucije pa je prestopila Balabanova k boljše-vikom.

Na prvem kongresu komunistične internacionale, marca 1919 v Moskvi, je bila izvoljena za tajnico eksekutive. Z metodami ruskih komunistov pa se ni mogla dolgo strinjati, tako, da je odšla leta 1922 v inozemstvo ter postala dunajski dopisnica »Avantija«. To sodelovanje je pa kmalu povzročilo kritiko s strani tretje internacionale, tako, da jo je aprila 1924 centralna kontrolna komisija izključila iz ruske komunistične stranke z motivacijo, da se je »povrnila k svojemu staremu menševizmu in k aktivnemu podpiranju protirevolucionarne italijanske socialne demokracije«.

Lani so vzbudili v Evropi mnogo prahu tudi njeni interesantni spomini na Mussolinija, ki ga je spoznala v času, ko je bil sedanji voditelj fašizma še glavni urednik »Avantija«. Balabanova označuje Mussolinija kot strahopetca in babjeka.

Karel Capek:

Pismo iz Italije.

Iz Rima.

Pri moji veri, nobenega slavnega spomenika nisem izpustil, ne oboka, nobenega muzeja, niti term, ne mavzoleja si nisem prizanesel, pravil vam bom pa o skromnejših krajih: imam tako romarsko maniro, in ko se mi je že hotelo sedeti, se mi je zdelo, da je boljše, sedeti pri sv. Lovrencu, kjer je oni mali vodomet, kot v senci koloseja, kjer splašeni vodnik razlaga nepremosljivim Angležinjam, kod je tu odtokala voda in kje so izpuščali one historične leve.

Enkrat sem že pisal o sv. Prassedi in sv. Pudenzianu; še enkrat se vas spominjam, zlati mozaiki, kajti našel sem še krasnejše in svetelje v SS. Cosma e Damiano, kamor nikdo ne hodi, kjer ni bilo nikogar, razen orgel, na katerih so preludirale nevidne roke; med dvanaajstimi ovčicami trinajsta, to je Kristus; ovčica na knjigi s sedmimi pečati, to je on, in še enkrat on, v nebeski slavi; kajti takrat morda še niso delali križev z mrtvim, strašnim Kristusom. Svetniki pa so mršavi, imajo nežne roke in grozno velike, resne oči; sveti Peter in Pavel jih vodita k Kristusu, ki jih z enako velikim in žalostnim pogledom sprejema. No vem, kaj bi vam rekel o S. Maria in Trastevere, kajti v Trastevere sem se zagledal v predmestno ljudstvo; to je taka rimska Malá Strana, svet malih ljudi, malih vrst, ob kolena se jim pa odpirajo romarske ovčice s sladkimi očmi. S. Agnese fuori je strašno daleč; ima katakombi in mozaike in antične stebre, od vsega pa je najkrajšeja notranjščina sama in stene s stebri, emporami in okni, ki so popolnoma zgoraj, kar je krasno in modro členjenje. Tam je še rotunda S. Costanza z zelo lepimi mozaiki na belem polju, kjer angelčki trgajo,

odvažajo in teplajo modre grozde; to ima še vso rimsko tradicijo, je pa tako nekako otroče, je, namno, kakor prve krščanske skulpture, kjer tudi skoro samo oči govore o novi ljudski veri.

A če je vaša duša žalostna in zamišljena, če je dan poln zlatega žara, če vam je že vse eno in če se hočete udati trenutku ali usodi, pojdite v S. Lourenzo fuori. Ne zato, ker je tam lepa in celo dvojna cerkev, zlepljena z najkrajšimi grških zidcev in stebrov, ampak, ker je tam samostanski ambit, majhen romanski ambitek z vrtom in vodometom. Ostareli kičar tu pozorno akvarelira revno ribso, neki frater dolbe s prstom po ilovici in govori sam s seboj, kot vodomet, in to je vse. Stene so polepljene s tablami iz katakomb; nekaj odlomke reliefa, otroško narisana riba ali jagnje in glavno, množica nagrobnih napisov. URSUS VIXIT AN XXXI. Ieki Ursus je živel enoinštirideset let; in ti, ti živši šele trinštirideset, IRENE IN PACE. LAVRITIO CONG BENE MERENTI UXOR. To je dala soproga vsakati zaslužnemu Lavritiju. Bene merens, to je vsa hvala; bil je dober in zaslužen; ali pa je mogoče od sloveka zahtevati kaj več? Tudi ti bodi bene merens. CHERENNIUS VETERANUS. Ta je očividno živel zelo dolgo in umrl osamljen; kajti nikdo mu ni pripisal poklonitve. Drugi godi le »otroci in osvobodenci«. Glej, konec antične slave; na mesto cesarjev in bogov prihajajo ti bene merentes, ti peki, branjevci in mesarji, in zapuščačo večnost svoja imena, ki so nespretno vklesana v kamene plošče. Lavritius ni bil niti cesar, niti junak, ne konzul; bil je le bene merens; niti krščanska priprosta je ohranila njegovo zale krščanskega imena na vekov veke. Višluzno in skromno ime na vekov veke. Višluzno, baš v tem vidim preje zmisel krščanstva, kot v poganski velikosti cerkve sv. Petra. In zato je šloveku tako dobro biti v rdečih ambitech pri sv. Lorenzu.

Gradba novih železnic v državi.

Na železniški konferenci v Beogradu je bilo sprejetih v prvo gradbeno dobo 29 normalnih železnic v skupni dolžini 4248 km in 6 ozkotirnih železnic v dolžini 761 km. Teh 35 železnic, med katerimi so tudi naše najvažnejše slovenske zveze, se namerava zgraditi v dobi prihodnjih 20 let.

Za zgradbo teh nučnih železnic je potrebno 14 milijard dinarjev. Če pomislimo, da so državne blagajne prazne in da imamo zelo, zelo slabo državno upravo, je finančno kritje teh izdatkov težko vprašanje. Davki so itak že previsoki in pride že danes preko tisoč dinarjev na vsako glavo ali osebo v državi. Nasprotno pa nas silijo k gradnji novih železnic ekonomski in obrambeni razlogi. Edini in najhitrejši izhod so investicijska posojila, s katerimi bi se lahko najprej izvršile male zveze, ki so nujno potrebne za spopolnitev železniške mreže v eno organsko celino. Vsa pozornost se mora od strani vlade posvetiti v to, da se dosežejo kar najboljši pogoji za najetje notranjih in zunanjih posojil za gradbo novih železnic. Za najnujnejše potrebe bi izdala tudi Državna hipotekarna banka zadolžnice. Sicer bi se na ta način ne dobilo veliko sredstev. Vendar je pa bolje kot nič. Dvakrat da, kdor hitro da.

Nadalje nam ostanejo še državni rudniki in državne šume na razpolago. Imamo 7 milijonov hektarjev državnih gozdov in smo glede površine na 6 mestu v Evropi. Tudi ta rešitev je težka, ker obstoji bojazen, da bi inozemski kapital z roparsko eksploatacijo uničil naše nacionalne dobrine. Lahko bi se zgodilo, da bi imeli potem še več krasa in goličav. Smo tedaj v resnici v zelo težki situaciji. Gospodarska kriza je vsestranska. Ta kriza pa ima svoje korenine v kmetijski krizi. Kmetički narod je malodane brez vsakih sredstev in iz tega se rodi vse gorje v državi.

Vočigled temu je rade volje poseglo v delo železniške konference organizirano poljedelstvo in vse zadržne organizacije. Na tej konferenci se je jasno pokazalo, kako nujno potreben je naši državi upravi dober gospodarski svet. Taka korporacija bi morala biti stalna. Brez ugovora se je konstatiralo, da je kmetijska produkcija predraga napram cenam, za katere se ta proizvodnja na trgu vnovči. Obstoji v resnici tozadevna neenakost z drugimi pridobitnimi panogami. Vrednost kmetijske produkcije pa je odvisna v prvi vrsti od prometnih sredstev, to je od potov, cest in železnic. Kmetova delavnica se ne more premestiti in zato mora imeti prometna sredstva na razpolago. Zato je tudi cestna mreža in nje kakovosti ravno tako velike važnosti kakor železnice. Kakor so važna suhozemska pota ravno tako so važna tudi vodna pota. Le od dobrega in cenenelega prometa je odvisna cena naših produktov. Zato je nujno potrebno, da se takoj organizira kredit za gradbo železnic. Država mora lozadevno sodelovati tako z avtonomnimi oblastmi kakor tudi z privatno inicijativo. Razumljivo je, da mora država, kot dober gospodar, graditi najprej železnice, ki bodo brezpogojno aktivne. Šele kasneje pa železnice, o katerih je že vnaprej več kot gotovo, da bodo dolgo let pasivne. V takih krajih je potreba graditi najprej pota in ceste. Kaj pomaga železnica, če se ne more do nje, ker ni potov. Take razmere vladajo v Sandžaku, Črni gori in Južni Srbiji.

Železniška konferenca je s tem delom napravila za državo velik korak naprej. Obstoji sedaj načrt celokupnega železniškega načrta, ki bo merodajni za vsakega ministra. Pri izdelovanju tega načrta pa so bile v prvi vrsti merodajne ekonomske in obrambene prilike v državi.

Inž. Franc Zupančič.

Povsod kriza zdravstva.

V »Srpskem Arhivu«, glasilu srbskega zdravniškega društva v Beogradu, je objavil dr. Jaksimović velesnimiv članek: »Naša stogodišnja bolniška politika«, ki zasluži, da ga vsak zdravnik v originalu prečita. Izreka opravičeno željo vseh naših zdravnikov, da ministrstvo za narodno zdravje izdela povoljniji budžet in bolj modro prevede svojo budžetno politiko in bolje odmeri potrebnosti.

V predvojni Srbiji je sanitetni oddelek ministrstva notranjih del ustanovil v 12 letih XX. stoletja 18 večjih in manjših bolnic. Pričel zidanje treh velikih bolnic in reorganiziral posojilo od preko 5,5 milijona dinarjev za izpolnitev bolniške mreže, iz česar bi se mogle napraviti bolnice z 800 do 1000 postelj.

Kaj je napravilo naše ministrstvo za narodno zdravje v Južni Srbiji, te v sanitetnem delu najpogostejše pokrajine v naši državi? Delovanje našega ministrstva ni imelo v tem kraju glade gradbene akcije bolnic prav nobenega uspeha. Njegovo delovanje je bilo popolnoma sterilno.

Skopije je prosvetno kulturno središče Južne Srbije. Po njegovem napredovanju se ceni napredek celega kraja, po njegovi zdravstveni bolniški politiki se ceni stanje te politike v celi Južni Srbiji. V tem mestu je postavilo ministrstvo šest lesenih barak in dve »phantijer«. Ostalo je last svojega ministrstva. V eni leseni hiši je nameščen kirurški-moški oddelek, oddelek za bolezni v nosu in grlu, oddelek za infektivne bolezni, magacin, laboratorij in stanovanje za nekatere bolničare.

V Prizrenu je enako stanje. Bolnica je nameščena v treh zgradbah. V eni zgradbi je perilišče, oddelek za »spritvorenike«, en del infektivskega oddelka, kapela in hlev. — Res lepa slika!

V Bitolju so zgradbe tako stare, da se vsak dan nekaj zruši in da potrebujejo vedno popravila, kar povzroča velike izdatke.

Končam s srezko bolnico v Djevdjeliju. Bolnica je nameščena v državni zgradbi ministrstva za narodno zdravje. Te zgradbe so: 4 barake iz »hartijer«, namenjene za bakteriološko stanico, pa je tam nameščena bolnica.

Samo ena bolnica ima električno razsvetlavo, za ogrevanje imajo večinoma železne peči; nekatere morajo vodo donášati iz sosednjih mest. Kaka je kanalizacija po tej sliki, si lahko vsak predstavlja. V osmih letih svojega obstanka ni ministrstvo za narodno zdravje izvršilo v Južni Srbiji niti ene bolniške zgradbe, razen oddelka za otroške bolezni in tuberkulozo v Skoplju, ki pa še ni pričel poslovanja.

Leta 1914 je imela Srbija 29 bolniških zdravnikov. Danes jih ima 365, a v vseh bolnicah v državi jih je 902. To je veliko število. A ker je bolniški zdravniški kader vrlo važen činitelj v bolniškem delovanju in bolniški službi, je potrebno voditi račune o njegovem moralnem ugledu, o njegovem materialnem položaju, o njegovi tem boljši strokovni izobrazbi. To zahtevajo njegovi in obni narodni interesi. Pravilno urejene bolnice morajo služiti kot šole za zdravnike in bolničare. Nekateri naše bolnice so postale klinike za medicince. A večje število služi kot praktična šola zdravniškemu naraščanju in za zdravniške-specialiste. Ko se bodo uvedle reforme po naših bolnicah, se ne bo smelo pozabiti na kolikor mogoče strokovno dobro izobrazbo naših bodočih zdravnikov. Sedanje praktično leto v bolnicah je nezadostno organizirano in ne daje onega rezultata katerega so pričakovali. Tudi z našimi sekundarnimi zdravniki, temi bodočimi šefi oddelkov, se ne postopa tako, da si pridobimo tem večjo strokovno izobrazbo. Njih delo v bolnicah je v marsikaterem oziru tudi šolsko delo.

Predpogoj šole je pa učitelj in pa kontrola. Učitelj mora dijaka na vse opozoriti in mu vse pokazati. To se pa povsod ne prakticira. Nam so potrebni dobri praktični zdravniki in dobri specialisti. A zato se mora reorganizirati njihovo delovanje in izobraževanje v bolnicah. To reformacijsko delo mora izvršiti medicinska fakulteta v zvezi z ministrstvom za narodno zdravje. Vprašanje bolnic je sedaj najvažnejše vprašanje. Treba bo še veliko dela in dobre sposobnosti. Ali ima naše ministrstvo za narodno zdravje to sposobnost? Mnogi pravijo, da ne. To ministrstvo je od svojega početka napravilo velike korake naprej, a tudi velike korake nazaj.

A od tega nima nobeden koristi. Treba nam je sistematičen načrt za delo, delovni program. A za ta posel se mora ministrstvo za narodno zdravje temeljito preurediti, tehnično in duševno. Ono je neorganizirano, neorientirano, ne pozna svoje potrebe in še ne ve, kaj mu je važno in nujno in kje je treba prejši prijeti.

Srbski zdravniški stan je željno pričakoval ministrstva za narodno zdravje. Zahteval je in deloval na to, da se ustanovi. Toliko svojih tovarišev je izgubil v vojni, pa je vse pre-

bolel, ker je upal, da pride ministrstvo za narodno zdravje, pa bo vse bolje. Morda so bile te nade prevelike, a mi čutimo večjo bolelost, ko gledamo sebe nekako razočarano. Nismo povsem zadovoljni z njegovim dosedanjim delom. Mora se tam veliko izpremeniti, ali bolje rečeno, mora se vse od temelja izpremeniti.

Tako srbski zdravnik. Ali ni to v resnici kriza našega zdravstva? V tem smo zdravniki vsi edini. Tako kakor dosedaj ne gre več naprej.

Po stoletnici Pestalozzijske smrti.

Pedagoška znanost obhaja danes stoletnico smrti enega izmed neštetihih mož, ki so si stekli na tem polju neveljnih zaslug. Nemci praznujejo svojega velikega sina na ta način, da izdajajo na novo njegova dela in v brezštevilnih spisih slavijo spomin moža, s katerim se Nemci lahko postavijo pred vsem svetom. Ker si je Pestalozzi stekel za pedagoško znanost in za človeštvo neveljnih zaslug in tako postal last vsega človeštva, je prav, da se ga ob stoletnici njegove smrti spominjamo tudi mi Slovenci.

Ivan Henrik Pestalozzi (rojen 12. januarja 1746 v Curihu) je vse svoje življensko delo posvetil vprašanju, kako pomagati najbednejšim plastem človeštva k boljši bodočnosti. Sin ranocelnika in očesnega zdravnika, je študiral bogoslovje, a ga je pustil, ker se ni čutil poklicanega za ta stan. Nato se je vpisal na juridično fakulteto, pa tudi ni uspeval, ker je bil premalo praktičen. Ravno ta nepraktičnost ga je spremljala skozi celo življenje in mu stavila vedno ovire pri njegovem delu.

Nato je kupil s pomočjo svoje žene majhno posestvo in imenoval svojo novo domačijo Neuhofo. Na tem posestvu je hotel pokazati kmetom, kako bi si mogli s pametnim in razumnim gospodarstvom malo izboljšati bedni položaj, v katerem so se nahajali. A ker ni bil rojen za kmeta in so bile vrhu tega še letine slabe, je kmalu gospodarstvo propadlo. Nato je ustanovil na istem posestvu zavetišče za uboge otroke (1775), a ga je moral kmalu zapreti, ker mu vsled nepraktičnosti podjetje ni napredovalo (1780). Bival je na tem posestvu še 18 let, kjer se je preživljal s pisateljevanjem. Francoska revolucija je vzbudila tudi njega. L. 1798. je ustanovil v Stainzu v odpravljenem uršulinskem samostanu novo zavetišče za otroke, a ga je moral kmalu, že naslednje leto, zopet zapreti. Nato je dobil l. 1800 mesto pomožnega učitelja na osnovni šoli v Burgdorfu, katero službo pa je še isto leto pustil. Ustanovil je novo vzgajališče, združeno z učiteljskim seminarjem v bližnjem gradu, ki mu ga je dala na razpolago vlada, kjer je ostal do leta 1804. Ko je stvar zopet prenehala, ker je vlada rabila grad za se.

NARODNO GLEDALIŠČE V MARIBORU.

Repertoar.

Četrtek, 17. februarja ob 20. uri zvečer: »Tovariši.« Ab. A. Premijera.

Petek, 18. februarja ob 17. uri zvečer: »Trnjulčica.« Šolska predstava pri zelo znižani cenah.

»Tovariši« na mariborskem odru. Danes, v četrtek, 17. t. m. vprizori mariborska drama delo najslavnejšega in svetovno znanega norveškega dramatika A. Strindberga. To pot bomo videli njegove »Tovarišec«. Suget kot medije ni nov: — gre za nadvlado žena nad možem in obratno — vendar psihološko izredno zanimivo odelban. Ne gre tu za navadne konvencionalnosti, ne gre za različne zakonske kaprice, pred nami se odigrava borba življenja, ki ima svojo silo, svoj vzmet na dnu človeških nagnenij, strasti in življenskih angank. Strindberg naziva »Tovarišec« s komedijo; kajti njegovi tovariši so možje in žene, so mu simbolji življenja in v teh njemu ona pretresljiva — komedija. Režira J. Kovič. V glavnih vlogah nastopata gđ. Starčeva in g. J. Kovič.

Šolska predstava »Trnjulčica«. V petek, 19. februarja ob 17. (5.) uri popoldne se vprizori priljubljena otroška igra »Trnjulčica« kot šolska predstava ob kar najnižjih cenah.

Beogradske akademsko društvo »O bilice« pride prihodnji teden s celim svojim pev-

skim zborom v Ljubljano ter priredi v petek, dne 25. februarja t. l. ob 20. uri zvečer v Umonski dvorani vokalni koncert, katerega izvajajo Obiličev možiki in mešani zbor, broječ točno 100 pevcev samih akademikov. Od teh je 53 sopranov in altov ter 47 tenorjev in basov. Zbor dirigira Ljubljancem dobro znani kapelnik g. Lovro Matačić. Predprodaja vstopnic za ta koncert se vrši v Matični knjižnici. Cene običajne koncertne.

Musorgski: Boris Godunov. Danes, v četrtek zvečer se poje v ljubljanski operi ta brez dvoma najznamenitejša ruska opera, ki se izvaja na vseh velikih svetovnih opernih odrih. Pri današnji predstavi poje naslovno vlogo slavnj baritonist Sigmund Zalewski, ki je, kakor znano, poleg Šaljapina eden najboljših interpretov te velike in posebno v igralškem oziru izredno težke vloge. Poleg odličnega gosta nastopijo še naši člani: ga. Lovšetova, Poličeva, Potučkova, Ribičeva in Thierry. Kavčnikova ter gospodje Betetto, Kovač, Knitil in Zupan v glavnih vlogah ter Banovec, Mohorič, Mitrovič, Sekula, Šubelj, Simončič v manjših vlogah. Predstava se vrši kot izven.

Opozarjamo na dijaško predstavo pri znižani cenah, in sicer v soboto, dne 19. t. m. vprizori se Molierov »Skopuh« z g. Rogozom v naslovni vlogi. Začetek točno ob 16. uri popoldne.

Ch. Lucieto:

Spomini francoskega vojnega detektiva.

Torej sem stavil Kohrja pod stalno nadzorstvo. Nekaj časa nismo mogli ničesar dognati, ker je bil možak silno previden in ni hodil nikamor v obiske.

Skoraj sem že obupal, da doženem svoj cilj, ko sem nekega dne slučajno zvedel, da ima Kohr isti večer v »Germaniji«, nemški pivnici v Ženevi, sestanek z agentom R...a, kateremu je imel izročiti važno listino.

To vest sem imel iz prve roke in naravno, da sem se hotel z njo okoristiti.

Ko se je zvečerilo, sem se podal v dotično pivnico, seveda dobro maskiran in preoblečen in koga sem tu zapazil, ko sem vstopil v dvorano? ... Irmo Staub v živahnem pogovoru z več možaki, katerih eden je bil Kohr.

Niso zapazili mojega prihoda. Sedel sem k sosednji mizi in se — vsaj na videz — poglobil v čitanje Berliner Tageblatta.

Ceprav sem bil predaleč od njih, da bi čul njih govor, mi vendar ni ušla nobena njih kretenj.

Irma Staub je imela beležnico v rokah in nekaj pisala. Spraševala je drugega za drugim in ko je končala, jim je s kratko kretnjo namignila, naj izginejo.

Pri mizi sta ostala samo še Kohr in dva druga

58

moška, ki sem ju prvič videl in o katerih torej nisem imel nikakih podatkov.

Spoznal sem, da se bližajo resni trenutki in podvojil sem svojo pozornost.

36. poglavje.

Irma Staub zadene na enakovrednega nasprotnika.

Vsi trije možki so bili sklonjeni na mizo in pazno poslušali špijonko, ko jim je šepetaje nekaj razlagala. Ko je končala, sta tudi oba neznanca odšla.

Opazil sem bil — ne da bi na to polagal važnosti — da Kohr ni odložil niti klobuka, niti površnika, temveč je obdržal pri sebi celo dežnik, ki ga je bil položil pred se na mizo.

Naenkrat sem opazil, da je Irma Staub vtaknila svojo roko v notranjost tega dežnika, potegnila ven papir in ga skrila v svoj mufl.

Ta gib je izvršila tako hitro, da sem ga po svojem mnenju jaz edini opazil v vsej dvorani.

Zato si lahko predstavljate, kako sem bil prenečen, ko sem začul izza svojega hrbta besede, ki mi jih je šepnil za menoj sedeč, starejši gospod:

— No, kaj pravite k temu, cenjeni gospod kolega?

To dekle je pa res od vraga!

Bliskoma sem se okrenil.

Gospod se je nasmehnil, potem mi je pa pod mizo pomolil vizitko, ki jo je potegnil iz svoje listnice, rekoč:

— Čitajte!

James Nobody

Intelligence Service of the British Army

Bil je to mojster mojstrov zavezniške vojne detektivske službe, slavnj agent angleškega protišpijonažnega urada.

Kako me je mogel spoznati pod mojo krinko ta vražji človek, o katerem je po policijskih uradih vsega sveta krožil glas, da ni spretnejšega detektiva od njega?

To sem ga vprašal, ne da bi za trenutek izgubil iz oči kretenj Irme Staub in njenega tovariša.

Med tem mi je James Nobody pravil, da je nekaj zvedel o načrtu nemške armade napasti Švico in njegov šef, polkovnik C. C., mu je dal misliti, naj preišče to zadevo.

Nato je dodal:

— Ko sem prišel v Ženevo, sem zvedel od naših agentov*, da se vi sami pečate s to zadevo. Zato sem vas začel iskati, vas našel, vam sledil in vstopil v to pivnico.

— Dovolite, da Vam čestitam in občudujem Vaše delo, kajti ničesar nisem opazil. Toda kaj mislite o tej zadevi?

— Za enkrat še nič natančnejšega. Po mojem mnenju so ti načrti samo gradovi v oblakih, takozvani »poskusni baloni«, kakor pravite v Franciji.

* Zavezniški poizvedovalni uradi so namreč izmenjavali vse svoje podatke med seboj in tako tvorili skupno zavezniško fronto proti nemškim tajnim agentom. (Op. pisatelja.)

(Dalje prihodnjic.)

Dnevne vesti.

HERETICEN PREDLOG.

Na Angleškem duhovnik ne reče več nevesti, da mora biti možu poslušna, temveč pravi le, da ga mora ljubiti in spoštovati. Mislimo, da je tudi popolnoma dovolj, če žena moža ljubi in spoštuje.

Zakaj torej tudi pri nas ne bi odpravili peslušnosti, ki tako zelo zveni po sužnosti. Saj bo imela vsled tega žena, kjer je ona gospodar v hiši, itak še nadalje komando nad možem.

— **Škofje proti civilnemu zakonu.** Predvčeršnjim sta ministra dr. Sršića poselila zagrebški nadškof Bauer in djakovski škof Akšamović. Šlo je za nekatera vprašanja žentvenega prava. Med drugim sta škofa opozorila ministra na anomalijo, da v Medjmurju še vedno obstoji civilni zakon, ki ga pa v nekaterih drugih delih države ne priznavajo. S tem se napravljajo velike zmede.

— **Finančna delegacija objavlja,** da izide »Izkaz o stanju hranilnih vlog (po knjižicah in v tekočih računih) pri regulativnih hranilnicah v Sloveniji za IV. četrtletje 1926« v 18. številki Uradnega lista z dne 17. februarja 1927.

— **Kongres bizantologov v Beogradu.** Za kongres bizantologov v Beogradu se je prijavilo doslej okoli 150 znanstvenikov iz Londona, Pariza, Monakovega, Bukarešte, Prage, Rima itd. Zanimivo je, da se je prijavilo največje število udeležencev iz Rumunije. Za časa kongresa bo zborovalo 11 strokovnih komisij. Na programu so številna predavanja. Po kongresu prirede udeleženci izlet v Južno Srbijo.

— **Kongres morskih kopališč.** V zadnjem tednu meseca maja se vrši v Bukarešti in Konstanzi mednarodni kongres za talasoterapijo. S kongresom bo zvezana balneoklimatološko-turistična razstava.

— **Občni zbor podružnice Jugoslovenske Matice v Kamniku** se vrši v nedeljo, dne 20. februarja t. l. ob 10.30 v dvorani dekliške šole. — Odbor.

— **Zrebanje Invalidske loterije** se vrši brezpogojno dne 3. marca t. l. »Invalidska druga« v Beogradu, Moravska II, prosi vse one, katerim so bile poslano srečke, da naj pošljejo denar ali pa vrnejo srečke najpozneje do 1. marca t. l.

— **Razpisana mesta.** Pri okrožnem sodišču v Mariboru se odda mesto pisarniškega uradnika. Prošnje je vložiti do dne 15. marca. Pri okrajnem sodišču v Črnomlju se odda dve mesti pisarniških uradnikov. Prošnje je vložiti do dne 12. marca.

— **741 slučajev zastrupljenja z alkoholom v New Yorku.** Dr. Charles Norris, najvišji sanitetni uradnik v New Yorku je objavil pravkar poročilo, iz katerega izhaja, da se je pripetilo v New Yorku leta 1926 741 smrtnih slučajev vsled zastrupljenja z alkoholom. To se pravi, da je zahteval alkohol več žrtev kot avtomobilske nesreče. Največje število zastrupljenj z alkoholom, ki je ugotovljeno doslej v Zedinjenih državah, je znašalo 687 leta 1916. Norris zatrjuje, da je povzel ta števila iz uradne statistike, da pa je efektno število mnogo višje, ker privatni zdravniki navadno ne morejo dobiti čist whisky, celo proti zdravniškemu receptu. Število zastrupljenj po alkoholu je znašalo v prvem letu prohibicije 98 ter narašča konstantno.

— **Roparska romanika v Črni gori.** Pred tremi meseci je bila organizirana energična akcija zoper roparje v Črni gori. Orožniške patrulje so storile svojo dolžnost, tako da lahko rečemo, da so roparje popolnoma iztrebile. To pa ni bila lahka stvar. Roparji so se branili kot tigri in večina od njih je v bojih z orožništvom padla. Da je orožništvo roparje tako hitro iztrebilo (tekmo treh mesecev) se ima zahvaliti v prvi vrsti dejstvu, da je izsledilo glasovitega roparskega poglavarja Bacana Popovića. Življenje Bacana Popovića spominja na Rinalda Rinaldinija. Popović se je strastno zaljubil v hčerko posestnika Rekočevića iz okolice Kolašina. Pridobil si je deklico zase, tako da se je oddolžila končno zato, da je delila z njim njegovo usodo. Med tem, ko je napadal na potnike, je čuvala ona njiju skupno bivaljsko liki divja zver. Ko pa je Popović v boju z orožniki padel in je padla Stana Rekočević živa v roke orožnikom, je klonila duhom. Izgubila je svo energijo ter izdala vsa skrivališča roparskih tovarišev. Tako poročajo...

— **Samomor sodnika.** Predsednik okrožnega sodišča v Sarajevu Emil Navratil je bil te dni premešten. Mesto da bi bil odšel na svoje novo mesto, se je ustrelil. Vzrok samomora, ki si je vzbudil v Sarajevu veliko senzacijo, utegne biti težka nevestnina.

— **Samomor polkovnika.** V dunajskem Praterju so našli te dni starejšega gospoda, samomorilca, ki si je končal življenje s tem, da si je pognal kroglo v srce. Policija je ugotovila, da gre za nekega umirovljenega polkovnika. Iz njegovih poslovnih pisem je razvidno, da je izvršil mož samomor zaradi materialnih neprilic.

— **Iznajdljivi samomorilec.** Admund Geates v Londonu, 24-letni ribič si je pomagal na drugi svet na povsem originalen način. Postavil je svojo posteljo z nogami navzgor na stole. Nato se je vlegel na tla, tako da je moral pasti postelja baš na njegov vrat, odmaknil je dva stola in postelja je padla ter ga zadušila.

— **Roparski napad na glasbo navdušenega.** Te dni je udrlo v neko veliko prodajalno muzikalij v Chicagu 6 roparjev s krinkami na obrazih. Roparji so vratarja zvezali ter mu zamašili usta, lastnika trdke, profesorja glasbe in njegovega sina ter nekega učitelja petja, ki se je nahajal slučajno v lokalu, pa so ukrotili z namerjenimi revolverji. Med tem ko so plenili njegovi tovariši blagajno, se je spustil vodja tolpe s svojimi žrtvami v

prijazen pogovor. Dejal je, da je navdušen prijatelj godbe ter pristavil: Postal bi bil, če bi imel sredstva, tudi sam muzik. Velike mojstre visoko cenim in koncert mi je največji užitek na svetu. Če pa hočem obiskovati koncerte, moram imeti denar. Med temi izliki njegovega srca so njegovi tovariši delo dokončali ter nagrabili 10.000 dolarjev. S plenom zadovoljna je tolpa odšla. Poglavar se je od svojih žrtev pred odhodom radi nadlegovanja še prav prijazno oprostil.

— **Roparji otrok.** V zadnjem času je prešla varšavska policija več prijav, da so izginili tu in tam otroci premožnih ljudi brez sledu. Te dni pa se je zgledala na policiji soproga nekega bančnega ravnatelja, ki je pokazala pismo, v katerem jo neznani pišec pozivlja, da naj vloži na pošto-čerkovni račun 10.000 zlotih, če hoče svojega otroka še kdaj videti. Policija je uvedla obširna poizvedovanja. Pri tem ji je prišel na pomoč slučaj. Neki kriminalni uradnik je opazil na balkonu IV. nadstropja neke predmestne hiše majhnega otroka, ki je jokal na ves glas in mlo gledal na ulico. Detektiv je alarmiral ognjevarce, ki so pristavili k hiši lestve in razprostri rešilne rjuhe, dočim je udril on sam s par policijskimi starzniki v stanovanje skozi vežo. Na svoje veliko začudenje je našla policija v stanovanju v zabojih in košarah sedem majhnih otrok, štiri dečke in tri deklice, ki so imeli vsi usta s cunjami zamašena. Preiskava je ugotovila, da sta se pečala najemnika stanovanja, dva učitelja iz Francije, Deletier in Duval, s tem, da sta odvajala majhne otroke, nakar sta izsiljevala od staršev denar. Dečku, kateremu se je zahvaliti, da je prišla stvar tako hitro na dan, se je posrečilo spraviti cunje iz ust, nakar je šel na balkon jokati. Roparja otrok sta bila aretirana.

— **Zakonska tragedija.** Tenorista Trajana Grovarescu-ja na Dunaju je predvčeršnjim njegova soproga v afektu ustrelila. Grovarescu je bil sicer šele tri leta poročen, vendar pa so bile scene ljubosumnosti v njegovem zakonskem življenju na dnevnem redu. Predvčeršnjem se je odpravil na kolodvor, da bi se odpeljal na gostovanje v Berlin. Njegova soproga je hotela iti z njim. Ker ji tega ni dovolil, je prišlo do prepira, ki je končal s tem, da je oddala gospa Grovarescu na svojega soproga strel, ki ga je ubil. Po dejanju je bila ga. Grovarescu zelo obupana.

— **Nameravan atentat treh dijakov-dvojkarjev.** Trije dijaki tehnične šole v Mödingu pri Dunaju, Adolf Wohl, Alojz Vollbauer in Oton Seidel so vedeli, da jih čakajo ob zaključku semestra poštno zaslužen »nicht-gentigendi«. Vsled tega so skovali krvoleden načrt zoper svoje profesorje. Sklenili so, nič več in nič manj kot da požene šolsko poslopje v zrak. V to svrhu so vzeli v roke »Učno knjigo kemije« — za katero so se pač prej premalo zanimali — in konstruirali so bomb, napolnjeno z nitroglicerinom. Eden od njih je bil toliko usmiljen, da je privoščil smrt samo gospodom profesorjem, vsled česar je opozoril enega svojih učencev, da naj avizira ostale »penelerje«. Da naj takoj po razdelitvi izpričeval »izginejo iz šolskega poslopja, sicer rjim grozi golova smrt.« Fantič pa je aviziral policijo, ki je nemudoma intervenirala ter »atentatorje« aretirala. Pri zaslišanju sta zvrnila Vollbauer in Seidel vso krivdo na Wohla, češ da je bil on iniciator in zapeljivec. Izvedenci so ugotovili, da je bila bomba, ki jo je fabriciral Wohl, tako slabo izdelana, da sploh ne bi bila eksplozivna. Vsled tega je pridržala policija Wohla v zaporu ter ga ovadila državnemu pravdnistvu radi nevarne grožnje, dočim je zadržala njegova tovariša njiju starišne ter jim priporočila, da ju kaznujejo s »španskim zeliščem«.

— **Obrekovanje farovške kuharice.** Stvar se godi na Nižavestrijskem. 25 letna Antonija Petrik je živeła s 50 letnim župnikom Josipom Juskom že dve leti v miru in slogi. Še danes bi živeła župnik in kuharica lahko v miru in slogi, da ni prijavil župnik dekleta pod napačnim imenom kot svojo sestrično. V farovžu so občevali kot gostje vsi honorarjari, različni sodniki, gospod okrajni glavar, njegovi nižji uradniki itd. Vsi so z gospodično Tončko dobro izhajali. Med običajnimi gosti župnika Juska pa se je nahajal tudi policijski komisar dr. Beno Breitenberg, ki je bil s Tončko tudi zelo prijazen, dokler ni ugotovil, da se piše Tončka Peterlik, ne pa Jusko ter da ni župniku niti najmanj v sorodu. Breitenberg je pa velik »Streber«. Zato je napravil svojo uradno dolžnost ter stvar prijavil. Tončka se je revanširala s tem, da je ovadila Breitenberga radi poskušnega posilstva itd. V svoji ovadbi trdi Tončka, da je nabila policijskega uradnika radi nadležnosti celo s pašim bitem. Iz te ovadbe se je rodila ovadba radi krivega pričanja. Poleg Tončke in župnika sedita na zatožni klopi tudi župnik Sallaberger in farovška kuharica Breithofer. Vsi so obtoženi hudodelstva krivega pričanja itd. Obravnava je bila preložena.

— **Moderen ikonoklast.** Pariški duhovnik abbé Bethleem je bil nedavno šestič aretiran, ker se je izpozabil nad izložbami knjigotržcev. Mož zagreši vedno isto: Razbije kipo ter pograbi vse publikacije, na katerih naslovih straneh opazi gola ali napol gola ženska telesa ter jih strga na kosce. Nato počaka marno, da pokliče ogorčeni knjigotržci policijo. Zadanč je insceniral tak prizor ravno pred znamenitim gledališčem »Folies Bergères«. Pustil se je popolnoma mirno aretirati ter je izjavil na policijo, da se dobro zaveda, kaj dela ter da bo vedno tako ravnal, dokler ne obrne pozornosti kompetentnih faktorjev na eksistenco nemoralnih publikacij. Pripomnil je, da je po njegovem mnenju k temu opravičen, ker je po zakonu vsakdo dolžan stvari, ki nasprotujejo javni morali naznaniti kompetentni oblasti. Policija je bila manj stroga kot on. Naložila mu je denarno globo ter ga pustila.

— **Kuhar, ki se je zaročil s 18 vdovami.** Pred berlinskim sodiščem se je vršila te dni obravnava zoper Roberta Leteisen, bivšega kuharja na prekoceceanskih parnikih Hamburg—Amerika linije. Kuhar Leteisen je obtožen, da se je zaročil tekom kratkega časa s 18 vdovami ter je izvajal, ne da bi bil prekinil razmerje s katerokoli od njih, od vsen denar. Obravnava je prisostvovala vseh 18 vdovic. Besno so zrlje nanj in ko je bila proglašena sodba, s katero je diktiralo sodišče podjetnemu kuharju poldrugo leto ječe, je zaskrbelo oko marsikatero od prevaranih žen veselo in zadovoljno. Leteisen je prišel kot ladijski kuhar v dotiko z neštevilnimi potniki. Pri vsakem se je informiral, če se nahaja na krovu kake bogata vdova in z vsako se je skušal takoj seznaniti.

— **12 leten roparski morilec.** Te dni se je pojavil v neki newyorški trgovini ropar, ki se ga lastnik trgovine, ni prav nič ustrašil, dasi ga je pozval z revolverjem v roki, da mu izroči na mestu svojo gotovino. Ropar je bil namreč tako mlad, da je mislil trgovec, da gre za predpusno šalo. Zato mu je zaklical: »Otroče, norčuj se iz ljudi tvoje starosti.« Toda mož je slabo naletel: V tem hipu je oddal ropar nanj strel, ki ga je na mestu ubil. Med tem je prihitel v trgovino sluga, nakar je napadalec zbežal. Sluga je stekel za njim Na ulici je ustrelil ropar tudi njega. Ko je bil končno prijet, se je ugotovilo, da je 12 letni Martin Donovan. Istega dne je udril v neko trgovino z živili v New Yorku v spremstvu 16 letnega dečka nekega 16 letnega deklica, ki je prisilila trgovca z revolverjem v roki, da ji je izročil vso gotovino, kar jo je imel v blagajni, namreč 200 dolarjev, nakar sta mlada razbojnika pobegnila brez sledu.

— **Trinajstletna kipačka.** V salonu »Independant« v Parizu vzbujata veliko pozornost dva kipa, ki ju je ustvarila neka trinajstletna deklica. Mlada umetnica, ki ji priznava tudi kritika zrelost in talent, je hčerka v Parizu bivačega Nizozemca Korthaesa, ki si je ustvaril v Parizu kot karikaturni dobro ime.

— **Licitacija transfuzije krvi.** V neki varšavski bolnici je prišlo te dni do nenavadne licitacije. Neke gospe Kerschbaum je bila na smrt bolna. Zdravniki so ugotovili, da jo je mogoče rešiti samo s pomočjo transfuzije krvi. Njen mož, bogat žid iz Lublina, je objavil v varšavskih listih inserat, v katerem je ponujal 1000 zlotih za kozarec krvi. Oglašilo se je zoper vse pričakovane takoj 32 mož, od katerih so bili trije kristjani, 29 pa židov. Vsled velike konkurence je sklenil žid Kerschbaum, da priredi licitacijo. Pri licitaciji je zmagal židovski bogoslovec Mendel Komandor, ki je prodal svojo kri za 700 zlotih. Transfuzija je bila izvedena, toda operacija se ni posrečila: Gospa Kerschbaum je kmalu nato umrla.

— **Chaplinova soproga pravi,** da bo s 36.000 dinarji na mesec umrla gladu. Kot poročajo iz Hollywooda, je bil tam ustanovljen komite 30 dam, ki si je postavil hvaljevredno nalogo, da bo začasno vzdrževal soprogo znanega filmskega »stara« Chaplina, ki se hoče, kot vemo, razporočiti. Damski komite zahteva, da naj se Chaplin obtoži, ker je svojo soprogo popolnoma zanemarjal ter jo vzpostavil nevarnosti, da umre gladu. — Chaplin sam pa objavlja v newyorških listih, da je stavil svoji soprogi in svojim otrokom do konca razporočitvenega procesa na razpolago vsak teden po 100 dol., ki mu jih je pa poslala njegova soproga vsak mesec nazaj, češ da noče od njega nobene podpore.

— **D'Annunziova molitev za spomenik padlim Dalmatincem.** Koncem julija bo odkrit v Zadru spomenik padlim Dalmatincem. Spomenik izdeluje kipar profesor Anton Bassi. Za postavitev spomenika je prispevala vsa Italija, zlasti pa člani narodnega združenja »Dalmatia«. Za žrtveni oltar spomenika je napisal D'Annunzio sledečo molitev: »O mrtvi, ki ste na zemlji kakor v nebesih, posvečena naj bodo vaša imena, pridite kraljestvo vašega duha, zgori se vaša volja na zemlji, dajte naši veri vsakdanji kruh, podžigajte v naših sreih sveto sovražstvo, kakor ne bomo mi nikdar zatajili vaše ljubezni. Oddaljite od nas grdo skušnjavo, osvobodite nas bojazljivih dvomov in če je potrebno, se bomo borili z vami ne do poslednje kaplje naše krvi, temveč do poslednjega delca našega prahu. Če je potrebno, se bomo borili vse do telej, dokler ne prične pravični Bog soditi živih in mrtvih. Tako bodi!«

— **Pasje meso v Trientu.** Iz Trienta poročajo o dveh čudnih mesarjih. Brata Doregalli sta prodajala pasje meso. Pomoči sta hodila na lov na pse, podnevi pa sta prodajala pasje meso za telečje in goveje. V trenutku, ko ju je zasledila policija, sta odirala ravno dva krasna volčja psa.

— **Z ognjem in mečem od slovitega poljskega pisatelja Sienkiewicza,** dalje Ivan Cankar, Zbrani spisi I. zvezek, Al. Gradnik, De Profundis, Puškin, Kapetanova hči, Gruden, Miška osedlana, Debeljak, Moderna francoska lirika, Izidor Cankar, Obiski, Erjavce, Izbrani spisi, Petronij, Pojedina pri Trimalhionu, Finžgar, Zbrani spisi V. zvezek, Jurčič, Zbrani spisi III. zvezek, Milčinski, Drobiž, Gaspari—Košir, Gorček izaro, Ivan Tavčar, Zbrani spisi IV. zvezek, Stevenson, Otok zakladov, Gradnik, Srbske narodne pesmi — vse te knjige obsegajo dobitki III. književne tombole Jugoslovenske Matice. Dobitki so mnogobrojni, in sicer: 150 amb po sedem knjig, 120 tern po deset knjig, 80 kvatern po štirinajst knjig, 50 šinkvin po sedemnajst knjig in pet tombol. Prvo tombolo tvori celotna zbirka vseh 46. letnikov »Ljubljanskega vonca«, ki je že kot literarna redkost vredna nad 10.000 Din. Ostale štiri tombole obsegajo vse gori navedene knjige in še posebej knjige po prosti izbiri od zneska 600 do 1200 Din. Zrebanje števil, ki bodo vsako nedeljo objavljene v vseh slovenskih dnevnih, se prične neprekinjeno dne 4. marca t. l. Zato naj si vsak, ki si hoče osnovati ali pomnožiti domačo knjižnico, pravočasno nabavi tombolske tablice. Pozivamo zlasti vsa prosvetna in kulturna društva, vse knjižnice in čitalnice širom Slovenije, da si omislijo tombolske tablice in poizkusijo srečo si na ce-

nen način pomnožiti svoje knjižnice. Tablice po 3 Din so od 2. marca t. l. naprodaj pri vseh šolah in podružnicah Jugoslovenske Matice širom Slovenije, v Ljubljani pa pri Novi založbi, Tiskovni zadrugi, trafikli Sever in v pisarni Jugoslovenske Matice, Selenburgova ulica 7-11. — Odbor.

Na ples „GRAFIKE“

ki se vrši na pustno soboto v „Kazini“, je dostojnim maskam vstop dovoljen.

Ljubljana.

— **Predavanje v Pravniku.** Dne 11. t. m. je bilo v društvu »Pravnik« prvo predavanje o načrtu novega avtorskega zakona. Predavatelj gospod univ. profesor dr. Stanko Lapajne je razložil sistematiko zakonskega osnutka in obširno razpravljaj o subjektu in objektu po novem avtorskem pravu. Za svoja temeljta izvajanja je žel zasluzeno pohvalo. Nadaljevanje tega predavanja bo v petek dne 18. t. m. ob 18. uri popoldne na sodišču v Ljubljani, soba št. 70. Predaval bo zopet gospod univ. profesor dr. Stanko Lapajne in sicer o vsebini avtorskih pravic (na delih književnosti, oblikovne umetnosti, fotografijah itd.). Na predavanje vabi odbor vse, ki se zanimajo za to, zlasti člane.

— **Reprezentančni ples slušateljev ljubljanske univerze.** Uspeh, ki ga je dosegel večralsni reprezentančni ples ljubljanskih akademikov je popoln. V okusno okrašeni dvorani se je zbralo nepričakovano visoko število odličnega občinstva, tako, da morejo biti aranžerji plesa popolnoma zadovoljni. Med drugim so se udeležili plesa tudi: divizijski general Kalafatović, veliki župan dr. Bajtlić, častna dvorna dama ga. Franja Tavčarjeva, komisar mestne občine dr. Menninger, rektor univerze dr. Lukman, dekani posameznih fakultet, številni zastopniki raznih prosvetnih, političnih in gospodarskih korporacij itd. V casnem številu so se udeležili te prve reprezentančne prireditve ljubljanskih akademikov tudi zastopniki univerzitetnega profesorskega zbora. Ples sta otvorila s kolom ga. Tavčarjeva in predsednik SSLU, sledilo pa jim je ostalo občinstvo. Potek prireditve je pokazal, da je bil ta ples ena najlepših zabav v tej sezoni v Ljubljani. Vsa prireditve je dosegla tako moralen in kar najbolj razveseljivo, tudi znaten gneten uspeh, ki ga bodo akademiki uporabili po preudarnem načrtu v nujno potrebne svrhe.

— **Atenske prireditve** slove po okusnem aranžiranju in ni čuda, da je došlo tudi za njeno »Predpustno otroško čajanko« že vse polno prijav ljubkih otroških skupin in posameznikov, ki nastopajo z mišnimi točkami. Prosimo, da se legitimacije čim prej dvignejo radi točnega pregleda predpriprav v Ortopedskem zavodu, Mladika.

— **Prihodnji Merkurjev jour-fix** se vrši v sredo 23. februarja ob 8. uri zvečer v veliki dvorani Kazine. — Odbor.

— **Komite nataktrjev in hotelskih nastavlencev** je priredil dne 10. t. m. v veliki unioński dvorani tradicionalno natakarsko veselico s plesom. Veselica je nenavadno dobro uspela po obsegu in številu posetnikov za skoro 50 odstotkov boljše, kakor lanskoleto. Podpisani komite se čuti dolžnega zahvaliti se na tem mestu g. pokrovitelju Müllerju, hotelirju v Ljubljani, ge. pokroviteljici Mikičevi, restavratrju Ristu, ki je postregel posetnike z izvrstno kapljico in jedlji, g. Košičku, ki je krasno izvedel plesni aranžma ter vsem številnim posetnikom za posest. Vsem, ki so prispevali k lepemu uspehu enaše veselice bodi izrečena najlepša zahvala. — Komite nataktrjev in hotelskih nastavlencev.

— **Ples v slovenskih nošah »Jadranske straže«**, 24. t. m. v Unionu. Radi arazmaja nastopa narodnih noš, prosimo vse one, ki se želijo udeležiti plesa, naj blagovolijo javiti svoj naslov tajništvu Ženskega odbora Jadranske Straže, Kolodvorska ulica 34-1 da, če se nimajo, lahko pošljemo vabilo. Zeleni bi čim večje udeležbe narodnih noš. — Vabilo se dobijo tudi v palači deželne vlade, oddelek za trgovino in industrijo.

— **Poličijski drobiž.** Aretirane so bile tri osebe in sicer dva berača ter ena prostitutka. Poročila navajajo dve manjši tatvini, 1 poizkus samomora, 1 telesno poškodbo, 1 poškodbo tuje lastnine, 2 slučajna neprevidne vožnje, 2 kaljenji nočnega miru, 1 prestopak hoje ob železniški progi, 2 prestopka pasjerja kontumaca, 3 prestopke cestno-poličijskega reda in 3 avtomobilskega reda.

Maribor.

m— **O zgodovini mesta Zagreb** bo predaval v soboto 19. t. m. v prostorih Ljudske univerze g. prof. dr. Horvat iz Zagreba. Z ozirrom na zanimiv tema se pričakuje številen obisk.

m— **Jugoslovanski ples,** ki je bil prirejen na iniciativo Jugoslovenske Matice v Mariboru je tako v gnetnem kot v moralnem oziru nad vse dobro uspel.

m— **Proslava Pestalozzi-jeve smrti.** Pedagoško-didaktič. krožek v Mariboru priredi v četrtek, dne 17. februarja 1927, ob 20. uri v telovadnici drž. ženskega učiteljskega (Zrinjskega trg) spominski večer v proslavo stoletnice Pestalozzi-jeve smrti. Spored: 1. dr. Fr. Zgeč: Pestalozzi-jev pomen za moderno vzgojo. 2. Recitacije. 3. Pestalozzi-ju! Slavnostna pesem. Drugo in tretjo točko izvajajo gojenke drž. ženskega učiteljskega v Mariboru. Vstopnine ni.

Širite „Nar. Dnevnik“.

IZ URADNEGA ZDRAVSTVENEGA POROČILA ZA LETO 1926.

Iz poročila mestnega zdravnika dr. Rusa posamezno dalje:

Razkuževanje se je izvršilo po nalezljivih boleznih 249 krat, največkrat pri jetiki. Leta 1926 je bilo treba radi nastopa škrlatinke le eno šolo zapreti za 14 dni, sicer so ostali zaprti le posamezni razredi za čas razkužbe šolske sobe; pri nastopu kakke nalezljive bolezni pri šolskem otroku je šolski zdravnik vsakokrat pregledal otroke doličnega razreda in jih nadzoroval glede infekcije.

Strogo po veljavnih predpisih je zahteval mestni fizikat pri vsaki prijavljeni nalezljivi bolezni potrebno izolacijo bolnika in vršil tozadevno kontrolo. Pri škrlatici, davici, tifusu je zahteval oddajo bolnika v bolnico, ker je izolacija doma le v izvanrednih primerih mogoča.

Posebni infektiski bolniški voz prepelje takega bolnika v bolnico ter je za te prepehljave in za takojšnjo razkužbo bolniške sobe uvedena stalna služba pri mestnem fizikatu v Mestnem domu.

Stroga izolacija, z oddajo obolelega otroka v bolnico, ki jo je bilo včasih izvesti z vlogo staršev, je potrebna z ozirom na javno zdravstvo. Tako je bilo mogoče omejiti nastopivše nalezljive bolezni v toliko, da niso bile vzrok epidemičnemu razširjenju.

Cepjenje proti kozam izvršilo se je pri 914 otrocih prvih — ponovno cepjenje v šolah pri 751 učencih.

Zdravnikov, izvršujočih zdravniško privatno prakso je bilo v Ljubljani 76. Babic je bilo 27.

Brezplačna ordinacija bolnim neimenovalim se vrši vsak delavnik ob 10. uri v ordinaciji sobi v Mestnem domu. Zglasilo se je tekom leta 850 strank za brezplačno ordinacijo. Zdravniške obiske na domu in dobivanje zdravil so znašali tozadevni lekarniški stroški okroglo 20.000 Din.

Reševalna postaja je prepeljala 1739 bolnikov, oziroma ponesrečencev. — Poraba vode iz mestnega vodovoda je bila največ dne 17. avgusta 1926 in sicer 42.474 kub. metrov; najmanjša pa dne 1. novembra 1926 in sicer 8.202 kub. metrov torej na osebo 218 oziroma 144 litrov.

Javna kopališča je v higijskem oziru nadzoroval mestni fizikat. V mestni kopeli v Prečni ulici je bilo lani 31.422 obiskovalcev.

Mestna kopališča ob Ljubljani je bilo odprto od 19. junija do 26. septembra ter je imelo 14.754 obiskovalcev.

Mesto Ljubljana ima upravičeni sloves snažnega mesta. Snažne hiše, snažne ceste, snažne trgovine in gostilnice v lepem redu so parki in tržišča kar vse dela prijeten dojem tako domačinu kot tujcu. Naše prebivalstvo — pohvalno bodi omenjeno posebno delavstvo — je čisto in snažno, ne hodi v raztrganih in umazanih oblekah kar priča o marljivosti in pridnosti naših gospodinj.

Mestna občina je lani intenzivno delovala na izboljšanje mesta in modernizaciji glavnih cest, ulic in trgov, kar je tudi v higijskem oziru za Ljubljano zelo važno.

Stanovanjske razmere se navzlic pridnemu zidanju stanovanjskih hiš niso zadostno izboljšale. Izginili so pač »vagonarji«, izginilo je nekaj barak, toda le malokaterim strankam se je posrečilo iz skrajno nehygijskih stanovanj preseliti v udobna stanovanja. Mestni fizikat je bil z ogledi nezdravih stanovanj in z oddajo zdravstvenih spričeval tudi l. 1926 preobložen. Ze pozimi je mestna občina postavila ob Ljanski cesti dve solidni, primerno opremljeni baraki za najnujnejšo potrebo in je tako omogočila prebivanje 28 strankam. Po sklepu gerentskega sveta zida mestna občina tudi veliko stanovanjsko hišo s kopališčem, pralnico in drugimi za stranke potrebnimi pritliklinami. Ta nova stavba bo stanovanjsko bodo gotovo precej zmanjšala. Pričakovati pa je o l. 1927 mnogo uspehov od široko zamišljene stanovanjske akcije gospodarskega komisarja, ki naj bi našla med Ljubljanci veliko zanimanje in podporo.

(Dalje prih.)

POTRES.

Natančnih podatkov o potrebi v Bosni Hercegovini in Dalmaciji se ni, ker so telefonske in brzojavne zveze mestoma pretrgane.

Kot poročajo iz Sarajeva, so se včeraj v Hercegovini potresni sunki ponovili, vendar pa niso bili tako močni kot prvi. Več že preje močno poškodovanih hiš se je podrla. Človeških žrtev ni bilo.

Vsesakor pa je katastrofa mnogo večja kot se je prvotno domnevalo.

Mnogo vasi je takorekč docela porušeni. Med prizadetimi prebivalstvom vlada silna panika. V nekaterih krajih so razbežali ljudje na vse strani, tako da ne vedo člani posameznih rodbin drug za drugega.

Tudi Albanija je od potresa hudo trpela. V Tirani, Valoni in Draču je porušil potres več hiš.

Sport.

Izidi važnejših nogometnih tekem. Viktorija Žizkov : DFC 4 : 3 (3 : 1). — Pred 20.000 gledalci sta igrali izbirni moštvi avstrijske in ogrske lige v Budimpešti 1 : 1 (1 : 0). — V meddeželski igri je zmagala Francija Luksemburško 5 : 2 (5 : 1). Pri tem Francija niti ni bila zastopana po svojem najboljšem moštvu. — Mednarodni match Anglija : Wales je ostalen neodločen 3 : 3.

Znani nemški bokser Fran Diener (težka teža) je premagal v nedeljo Belgijca van der Veera po točkah. To je bil prvi boj Dienerja po njegovem povratku iz Amerike.

Smuško prvenstvo Nemčije si je priboril v Garmisch-Partenkirchenu W. Dick, član glavnega saveza nemških zimskosportnih društev Češkoslovaške. Dosegel je tri sestavljene skoke 53, 55 in 51 m.

Trening sprinterja. Zanimive podatke v treningu za tek podaja znani nemški sprinter

ter Houben. Tek na kratke proge, specijelno dobičku, kajti potem lahko enakomerno poveča svojo hitrost. Odločilno za zmago je tudi, da si prihrani tekač za zadnje metre še dovolj moči za končni spurt. To pa doseže tedaj, če ne zastavi vseh svojih sil takoj v početku dirke ali z drugimi besedami: tek na 100 m naj bo strpnjevalen tek.

Izidi važnejših nogometnih tekem. Rapid-Hakoah 4 : 0 (2 : 0). BAC-Simmering 2 : 1 (0 : 1). Admira-Rudolfshügel 4 : 3 (3 : 0). JAC-Vienna 2 : 1 (1 : 0). Slovan-Sportklub 4 : 2 (0 : 0). Tudi Amerika je ravno kar izdala seznam najboljših teniških igralcev. Kakor vedno od 1. 1919 naprej stoji William Tilden na 1. mestu. Ostala mesta so pa priznana inozemcem in sicer 2. mesto Špancu Alonso, 3. mesto pa Japoncu Takehi Harada, Dame pa ranžirajo v sledečem redu: Molla Mallory, Elizabeta Ryan, Eleanor Goss.

Gospodarstvo.

ZNIZANJE OBREŠTNE MERE.

Redakcijski odbor konference Narodne banke, ki se bavi z obreštno mero, je zasedal od pol. 4. do 5. popoldne. Plenum konference je izglasoval naslednjo resolucijo:

»Konferenca zastopnikov bank iz vse kraljevine, ki so komitenti Narodne banke kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev, je razpravljala o konkretno postavljenem vprašanju Narodne banke o vzrokih visoke obreštni mere.«

Po medsebojnem izčrpnem pojasnjevanju so zastopniki bank prišli do naslednjih ugotovitev:

Razlika med obreštno mero, ki jo plačujejo banke in med ono, ki jo same zahtevajo izvira odtod:

1. Ker so pretirano visoke vse davčine, tako državne kot samoupravne kot posredne, tako da odnese največji del zaslužka bank ali pa v nekaterih slučajih še ves dobiček bank presegajo.

2. Ker so zaradi splošne druginje režijski stroški bank izredno visoki.

3. Ker je riziko bank zaradi nepovoljnega stanja Narodne banke zelo velik.

4. Ker sodna in ekskuzivna oblastva ne dovršujejo dovolj naglo trgovskih zadev in zaostaja zaradi tega škoda za pridobitne kroge in banke.

Konferenca zastopnikov bank se zahvaljuje Narodni banki za to sklicanje in izraža svoje prepričanje, da se bo Narodna banka strinjala s temi konstatacijami in da bo zato storila potrebne korake pri pristojnih činiteljih, da se ukinejo ti vzroki. S tem bi se šele ustvarila možnost, da dajo banke kredite po nižjih obreštilih, kar bi bilo brez dvoma koristno za narodno gospodarstvo.

Člani konference so soglasno sprejeli predlagano resolucijo. Nato je predsednik konference viceguverner G. Dragutin Protić zaključil konferenco s kratkim nagovorom, v katerem se je vsem navzočim zahvalil za udeležbo.

OPOZORILO HIŠNIM POSTESTNIKOM.

Hišni davek za davčno leto 1925 in 1926 se je odmeril na podlagi napovedi najemnine v letih 1923 in 1924. Ker je bila najemnina v letih 1923 in 1924 dokaj nižja, ko v letih 1925 in 1926, bo razlika novega hišnega davka za leto 1927 in 1928 dokaj večja od hišnega davka 1925 in 1926. Istotako se bodo povišale občinske pristojbine, to je gostiščina, vodarina in kanalska pristojbina. Davčna administracija je dobila napoved o najemninah v novembru 1926. Ker se pa odmera hišnega davka vsled ogromnega materialja ne more tako hitro izvršiti, bodo hišni posestniki plačevali hišni davek vsaj do 1. avgusta 1927 še v prejšnji odmeri za leto 1925 in 1926. Šele po 1. avgustu 1927 bodo dobili hišni posestniki nalog za plačevanje dokaj višjega hišnega davka na podlagi najemnin v letih 1925 in 1926. — Opozorjamo že sedaj hišne posestnike, ki so strankam 1925 in 1926 zvišali najemnino, na te datjave, da ne bodo proti koncu leta 1927 presenečeni, ako dobe plačilni nalog za izdatno povišani hišni davek in izdatno povišane občinske pristojbine.

Pri tej priliki opozorjamo mestni magistrat, da bi bilo pravično ako se v očigled porastu občinskih pristojbin na podlagi zvišane najemnine, primerno znižajo te občinske pristojbine, to je gostiščina, vodarina in kanalska pristojbina, ki sedaj znašajo 20% čiste najemnine, to je eno petino. Te pristojbine mora stranka poleg najemnine plačevati, kar sigurno izdatno poviša najemnino, katero v sedanjih slabih gospodarskih razmerah, najemniki večinoma le težko plačujejo. Najemnina se je povprečno v letih 1925 in 1926 sigurno za 10% zvišala. Zvišale so se avtomatično tudi občinske pristojbine in bi bilo pravično, ako bi se te pristojbine primerno znižale, ker so se v isti meri avtomatično tudi zvišale občinske doklade in s tem zvišali dohodki občine.

Novoizvoljeni občinski zastop bo imel nalogo ugoditi tej gotovo upravičeni želji in prošnji najemnikov.

Samo ob sebi umevno se bo tudi osebna dohodnina hišnim posestnikom za davčno leto 1927 in 1928 vsled večje najemnine v letih 1925 in 1926 izdatno zvišala.

ODMERA NAJMARINE.

Davčna administracija v Ljubljani razglašala v smislu člena 209. finančnega zakona za leto 1926-27 z dne 31. marca 1926 (»Uradni list« št. 39), da je odmera najmarine za davčni leti 1926 in 1927 dovršena. 15 dnevni rok za vpogled v odmerni izkaz se določa za čas od 16. februarja do 2. marca 1927.

Davčni zavezanci imajo pravico vpogledati v odmerni izkazih le svojo davčno dolžnost (za druge le z 10 Din kolkovanim pooblaštilom). Odmerni iz-

kazi bodo razgrnjeni na vpogled davkoplačevalcem v času

od 16. februarja do 2. marca 1927

pri davčni administraciji v Ljubljani, Breg 6 in pri davčnem uradu za mesto Ljubljana, Vodnikov trg 5 med uradnimi urami.

V smislu določil zgoraj omenjenega zakona traja prizivni rok 15 dni in se posebni plačilni nalogi ne bodo razposiljali. Predpis najmarine onim zavezancem, ki v 15 dneh po preteku roka za vpogled odmere t. j. do 17. marca 1927 ne vlože priziva ali priložbe pri davčni administraciji v Ljubljani postane pravomočna.

Priziv je podvržen taksi (kolku) 20 dinarjev.

VINSKA RAZSTAVA IN SEJEM V LJUTOMERU, DNE 3. DO 4. MARCA 1927.

V »Jutru« z dne 6. 4. m. je nekdo v članku »Vinska borza v Mariboru in drugod« trdil, da je vinski sejem v Ljutomeru v klerikalnih rokah. Ugotoviti je treba takoj, da to ni res. Razstavniki odbora tvorijo zastopniki ljutomerske občine, kmetijske podružnice, vinarske zadruge in sadjarske podružnice, torej izključno gospodarskih korporacij, ki so se sporazumele brez vsakega strankarstva za skupno gospodarsko delo, koristno vsem tukajšnjim vinogradnikom brez ozira na strankarsko pripadnost. Dalje treba ugotoviti, da se je vršil v Središču vinski sejem pod imenom »Ljutomerčan« in ne »Središčan«. Ravno dejstvo, da se na drugih sejimih ponajajo »Ljutomerčanom« je privedlo vinogradnike ljutomerskega vinarskega okoliša do prepričanja, da morajo v Ljutomeru, v svojem gospodarskem središču razstaviti svoje priznane dobre sorte ter pokazati interesom, kje raste in kakšen je pravi »Ljutomerčan«. Na oblastni razstavi v Ptujju so priznali ljutomercanu drugo ceno. Ugotoviti je treba, kar je razvidno tudi iz sejmškega seznama, da se je te razstave udeležilo le nekoliko manjših vinogradnikov iz ljutomerskega okoliša, ki pač ne morejo predstavljati vsega okoliša, kakor se bo to zgodilo na vinski razstavi v Ljutomeru, dne 3. in 4. marca. Razstave in sejma se udeležijo tudi vinogradniki iz gornjeradganskega okoliša; za njih priznana dobre pridelke je določen poseben oddelek.

PROSTORI IN NAJEMNE CENE NA VII. MEDNARODNEM VZORCNEM VELESEJMU OD 2. — 11. JULIJA 1927 V LJUBLJANI.

Razstavniki prostori se dele v:

I. prostor po Din 100 za kvadratni meter. Celice so globoke po 4 m, izjemno 2 m. Prostor se nahaja v popolnoma zaprtih paviljonih zgradbah in se dovoljuje v izmeri od 8, 12, 16, 20, 24 kvadratnih metrov itd. Stranke, ki bi zahtevale manj kot 8 kvadratnih metrov prostora morejo prostovoljno z drugimi najeti eno tako celico ali jih pa združiti sejmški urad, če so iste stroke, vendar se takim posameznim strankam manj kot 4 kvadratne metre tega prostora ne oddaja. V vseh primerih se zaračuna v najemnino celokupna talna prosek posameznim ali več strankam dodeljene celice. Za uporabo stranskih predelnih sten, ki omejujejo trdki dodeljeni prostor in so visoke 2 m, ni plačati do te višine nikake odškodnine. Ravno tako se tudi ne plača nikake odškodnine za zadnjo steno do višine okenj, t. j. 3 m 50 cm.

II. Prostor ob zunanjih stenah paviljonov, pokrit in polzaprt, po Din 70.— za kvadratni meter. Celice so globoke 3.40 m. Prostor se dovoljuje v izmeri od 5, 10, 15, 20 kvadratnih metrov itd. Višina stranskih predelnih sten znaša 2 m, zadnje stene 3 m.

III. Prostor na prostem, nepokrit, po 40 dinarjev za kvadratni meter. V primeru, da tvrdka razstavi več objektov, se zaračuna talna plošev na ta način, da se izmeri razdalja od enega vogala razstavljenih predmetov do drugega in se določa na temelju teh podatkov celotna kvadratura.

IV. Prostor za izgradbo privatnih paviljonov po Din 40.— za kvadratni meter. Kvadratura se računa po vodokapu.

Do vključno zasedenih 12 kvadratnih metrov se plača polna najemnina.

Pri večjem najemu razstavnega prostora pa dovoljuje uprava »Ljubljanskega velesejma« še sledeče popuste: do všteti 20 kvadratnih metrov 5 odstotkov, preko 20 kvadratnih metrov 10 odstotkov popusta.

Vse cene so določene za enkratno udeležbo na sejmu v letu 1927. Cene se razumejo za kvadratne metre, računajo se po tleh. Vsak pričetni kvadratni metr se šteje za celoga. Kot najemni prostor se šteje samo oni, ki ga bodo zavzemali edinele razstavnimi predmeti. Tvrški, ki rabi samo stenski prostor brez

talnega, se zaračuni stenski kvadratni meter po istih cenah kot talni.

Sejmški urad si pridržuje pravico, v primeru potrebe, od stranke prijavljeno talno plošev prostora tudi zmanjšati ali pa dodeliti drugo kategorijo prostora. Koliko prostora se je končno dodelilo, se vsaka stranka po sklepu prijavnega roka obvesti.

Celotni račun mora vsak prijavljeni razstavljalac poravnati najmanj 14 dni pred otvoritvijo velesejma, t. j. do 15. junija t. l. V nasprotnem primeru si sejmški urad pridržuje pravico, da ga od sodelovanja na velesejmu izključi. Račun pri Obrtni banki v Ljubljani. Pri Poštni hranilnici v Ljubljani račun št. 10.283 za požarna brambo, varnostne priprave, splošno razsvetljavo se ne računa posebnih pristojbin. Pač pa se zaračuna uporaba električnega toka, instalacija vodovoda, oziroma električna napeljava, ako jo razstavljalac v prijavnici želi. (160)

Ljubljanska borza, dne 16. februarja 1927.

(Prve številke povpraševanja, druge ponudbe in v oklepajih kupcijski zaključki.) Vrednote: investicijsko posojilo 0—87, Vojna škoda 380—0, zastavni in komunalni Kranjske 20—22, Celjska posojilnica 195—197, Ljubljanska kreditna 150—0, Merkantilna 99—100, Praštediona 990—0, Kreditni zavod 170—180, Strojne 85—0, Trbovlje 420—0, Veveče 120—0, Split cement 725—0, Stavbna 55—65, Šešir 104—0. — Blago: Zaključki 3 vagoni lesa. Tendence za les mlačna, za deželne pridelke vrsta.

Zagreb, 16. februarja. Devize: Newyork ček 56.75—56.95, London izplačilo 275.99—276.79, Pariz izplačilo 223—225, Curih izplačilo 1094 do 1097, Dunaj izplačilo 801—804, Berlin izplačilo 1348.8—1351.8, Praga izplačilo 168.3 do 169.1, Budimpešta izplačilo 995.5—998.5, Milan 245.25—247.25.

Curih, 16. februarja. Beograd 9.18 petosm., Newyork 519.875, London 25.22125, Paris 20.40, Berlin 123.2125, Dunaj 73.225, Praga 15.40, Milan 22.45, Bukarešta 2.98, Sofija 3.75, Budimpešta 90.95.

To in ono.

OCEANSKI PARNIK Z BRZINO D-VLAKA.

Nemškemu inženjerju A. Boernerju se je posrečila iznajdba, ki ulegne postaviti gradnjo parnikov na popolnoma novo bazo ter učinkovati na tem polju naravnost revolucionarno. Če se iznajdba obnese, bo mogoče povečati hitrost parnikov za več kot 100% ali pa prihraniti 70 do 80% energije. Z drugimi besedami povedano, bodo vozili parniki prej ali slej lahko z brzino D-vlaka.

Dalekosežnosti iznajdbe sploh še ni mogoče pregledati. Inzajditelj Irđi, da se bo dala uporabiti iznajdba ne samo pri vseh pomorskih in rečnih ladjah, temveč celo pri letalih.

Te dni so se vršili pri Dresden-Loschwitz praktični poizkusi. V to svrhu je konstruiral inženjer poseben parnik, ki ga je imenoval »Forelle«.

Poizkusi so se prav dobro obnesli.

»Forela« se razlikuje že na prvi pogled po svoji obliki od dosedanjih parnikov. Ima namreč obliko ribe. Ladja je dolga 9 m, široka pa 5 m. Vijak se nahaja mesto na zadnjem na sprednjem delu ladje. Na sprednjem delu ladje, pod vodo se nahaja lijak podobna odprlina, na desni in levi spredaj pa odprline, ki ne spominjajo sama na škrge rib, temveč vrše tudi njihovo funkcijo. Za temi »škrkami« ima ladja na obeh straneh po več brazgolin.

Vse te navidezne absurdnosti so nam takoj razumljive, če vidimo ladjo pluti: Vsled delovanja vijaka vsrka ladja skozi sprednjo odprlino del vode pred seboj, ki jo pa vrže takoj nato skozi »škrge« zopet ven. Vsled tega procesa se nabere okoli cele ladje plast vode, ki teče hitreje kot reka, poliska ladjo naprej in zmanjšuje odpor.

Inicijativo za to iznajdbo je dal inženjerju študij plavanja rib. Boerner je namreč trdil, da je ugotovil, da ribe ne plavajo s plavutami, temveč da uporabljajo v prvi vrsti škrge, ki jim torej ne služijo samo za dihanje. Riba požira vodo ter jo spušča takoj nato skozi škrge vzdolž svojega telesa, kot smo to omenili glede »Forele«. Plavuti ima riba v prvi vrsti zato, da ohrani ravnotežje, rep ji pa služi kot krmilo.

Laiku se zdi Boernerjev rezonna razumljiv in ulemeljen, če pa je res pravičen, bo pokazala izkušnja.

KAKO JE PRIŠLO DO RAZPOROKE NA ANGLEŠKEM?

Na Angleškem je v veljavi razporeka od leta 1857. Povzročil pa je razporeko nenavadno pameten sodnik, ko je sodil zaradi bigamije moža, ki ga je žena zlobno zapustila ter živela z drugim. Ko se je on nato vnovič poročil, ga je nezvesta žena ovdela in mož je bil obsojen vsled bigamije. Originalna in salomonska razsodba sodnika pa se je glasila:

Obtoženec! Spoznani ste krivim bigamije, ker ste se poročili, ko je bila Vaša žena še pri življenju, pa čeprav Vas je ta zlobno za-

pustila in živela z drugim v pregrešnih odnošajih. S tem ste se pregrešili proti zakonom naše dežele in obenem pokazali, da ste v težki zmoti glede prave poti, ki bi jo morali ubrati. Vi bi se morali obrniti na cerkveno razsodišče in od njega bi morali doseči ločitev a mensa et thoro. Nato bi morali vložiti pri posvetnem sodišču tožbo za odškodnino proti ljubimcu svoje žene in ta odškodnina bi vam bila tudi brez dvojne priznana. Oboroženi z obema tema dokumentoma bi se morali obrniti na zakonodajo in doseči sklep parlamenta, ki bi vam dal prostost in vam dovolil narediti to, kar ste storili brez zakonitega dovoljenja, da ste se namreč drugič poročili z osebo, ki se vam je pridružila kot žena. Je sicer res, da bi Vas to postopanje veljalo mnogo sto funtov (en funt 270 Din, op. prev.), dočim imate Vi komaj toliko stotink. Toda pred zakonom so reveži in bogatini enaki in zakon ne pozna nobene razlike. Zato Vas obsodi sodišče na en dan zapor, ki ste ga pa s preiskovalnim zaporom že odsedeli.

Zafrakcija uvidnega sodnika je bila tako močna, da je prišlo kmalu nato na Angleškem do uvedbe razporeke.

MISTRA DODGE-A.

Ameriški veleindustrialec Horace Dodge, eden od intimnih prijateljev kralja avtomobilov Forda, se je javil pred par meseci v tajništvo predsednika Coolidge-a, s prošnjo, da naj ga puste k njemu, da ga kol dolgoleten prijatelj

pozdravi. Pripomnil je, da se je vrnil z daljšega potovanja po Evropi v Ameriko ter noče zamuditi prilike, da slisne predsedniku roko. Ko se je oglašil tri dni pozneje zopet v tajništvo, so mu sporočili na njegovo veliko začudenje, da njegovi želji ni mogoče ugoditi ter ga sploh niso prijavi, »to pa zato«, je menil tajnik, »ker so objavili nedavno francoski listi, da ste bili obsojeni v Parizu pravomočno na zapor«.

Mr. Dodge je kar oslrmel. »Jaz, da sem bil obsojen na zapor? Zakaj pa vendar?«

»Ker ste povozili z avtomobilom preko 11-letno deklico. Sploh ste se pa lepo obnašali... Pustili ste jo na cesti ter oddrveli dalje,« je odvrnil tajnik.

»To je nesramno obrckovanje,« je zakričal mr. Dodge. »Tri leta nisem videl Francije. Bom že ugotovil, kaj je na stvari!«

Tri dni pozneje je sedel mr. Dodge že zopet na luksuznem parniku na potovanju v Francijo. V Franciji se je zglašil pri pristojni oblasti. Tudi tu so mu povedali, da je bil zaprt. Izjavil je, da je to popolnoma izključeno, ker se je nahajal takrat, ko je povozil neki go-

spod, ki se je vozil z njegovo soprogo, neko deklico, on v Italiji.

Spretni defektivi so kmalu eruirali, da je bil možakar, ki se je izdal za mr. Dodge-a, prijatelj soproge slednjega, gospod Brod, s katerim je dama svojemu soprogu iz Amerike pobegnila, ne da bi pozabila vzeti seboj Dodge-jev avtomobil in 150.000 dolarjev.

Dodge je dosegel obnovo procesa in njegova čast je bila oprana.

Pri zaslišanju prič so prišle pa na dan še druge zanimive podrobnosti:

Uslužbeni hotela, v katerem sta stanovala Dodge-jeva soproga in gospod Brod so izpovedali, da so sicer vedeli, da gospod Brod ni legitimni sprog gospe Dodge-jeve, da pa jim je bilo strogo naročeno, da morajo nazivljati gospoda »mister Dodge«; zato so ga nazivljali nič hudega sluteči tudi pred sodiščem tako.

Amerikanska gospa Chañot pa je izjavila na vprašanje sodnika, zakaj ni opozorila prvega sodnika nalo, da se obloženec ne piše Dodge, temveč Brod: »Čemu? — Spričo dejstva, da je igral mr. Brod lahko javno in neženirano celo vlogo zakonskega moža gospe Dod-

ge-a, se mi pač ni zdelo nič posebnega, če si je prilastil kar še njegovo ime.«

Mr. Dodge je bil ošnečen. Ko mu je dejal sodnik: »No, sedaj je silvar pojasnjena, sedaj se vrnete lahko mirno in brez skrbi v Ameriko,« je odvrnil mr. Dodge jezno: »To mi ne pride niti v sanjah na misel. Predno ne dobim gospoda Broda v pesti, ne odpuštam iz Francije.«

Medtem pa mr. Dodge mr. Broda zasukal še ne bo dobil tako hitro v pesti, zakaj zaljubljeni parček jo je odkuril že davno iz Francije neznanokam.

ANEKDOTA.

Ko je princ Waleski, poznejši angleški kralj Edward VII. počastil slavno igralko Sara Bernhard z obiskom in je pri tem pozabil sneti klobuk, ga Sara debelo pogleda in pravi: »Monseigneur, navada je sicer, da obdrže kronane glave na glavi krono, nikdar pa ne klobuka.

Belgijski kralj Leopold II. je imel v tedanjem bruselskem županu Schaerbecku dvojnika, ki mu je bil frapantno podoben. Nekega dne opazi Leopold v izloži svojo karikaturu na isti sliki z znano plesalko Cléo de Mérode. Kralj se obrne do svojega adjutanta in mu pravi: »Zelo neprijetno mora biti našemu dragemu županu, da je tu razstavljen!«

J. Raden - Bandrowski: Pripovedi.

Neki Kastalski.

»Od jutri dalje boste vedno, mnogo let, vsajali ob tej uri, da boste točno ob osmih v šoli,« nam je dejal oče, ko smo šli spat. »Tukaj ne pomaga nič, sedaj se morate že kaj učiti!«

Vstali smo ob pravi uri zjutraj ob sedmih. Drugače ni moglo biti.

Za zajtrk smo dobili gorko mleko in sveže žemljice; nato smo odšli, — vsa hiša, — v šolo.

»Tukaj ne pomaga nič,« je dejal oče materi, ki nam je zapela suknje prav do vratu in vsakega posebej važno in oficijelno poljubila na čelo.

Ko smo stopili iz veže, nam je pokazal oče s palico uro na stopu mestne hiše. Pušica velikega zlatega kazala je bila prav bližju osmice, mali kazalec pa je bil že skoro prav na njej.

»Vedno morate oditi ob istem času. Ne smete nikdar zamuditi šole.« S temi besedami se je obrnil naš oče v Bratsko ulico.

Z njim je šla vsa hiša, kajti jaz sem delal izpit za sprejem v prvi razred ljudske šole. Bal sem se, da bom moral napisati črko »k« ker nisem vedel, kje naj jo prekrizam s črto, tudi sem se bal pred pisavo osmice. Zgodilo se je namreč, da je gornja kljuka postala čudovito zveržena zanjka. Drugače je bilo vse v redu: pri novi tablici mi je visela na vrvi nova, čista gobica, v puščici pa je razljal kamenček.

Kaj se je potem zgodilo, ne vem več. Spominjam se le, da sva bila pri skušnji dva, neki Kastalski in jaz.

Bil sem majhno postav, in Kastalski je

bil poleg mene kakor kak orjak. Stala sva skupaj pri tabli. Moji stariši so sedeli v prvi klopi. V očetovem žepu so rožljali ključi, na materi je sunila svila.

Precej zadaj, skoro v zadnji klopi, pa je sedela dvojica siromašne zunanosti. Pozneje se je izkazalo, da so bili to starši Kastalskega. Do takrat si sploh nisem mogel predstavljati, da morejo biti starši sploh tako resni.

Izpit sem delal istočasno s Kastalskim, to se pravi: izpit je delal le on, mene pa so pritegnili le zraven, da mu pomagam. Stvar se je pričela s lesto.

Gospod učitelj je ukazal Kastalskemu, naj nariše na tablo leste. Ne vem več če se je Kastalski kaj bal.

V skrajnem oglu table je narisal na tablo nekaj popolnoma brezmiselnega. Naravnost nekaj zalostnega.

»No, in ti?« je dejal gospod učitelj.

Lepo sem se priklonil in napisal takoj dve dolgi vzporedni črti, nato pa sem začel od spodaj, kakor da se vzpenjam sam leviš, kakor da stopam sam po njih, kakor da raste z njimi moje srce, začel sem risati prečke. Prva, druga, tretja, — ni bilo mogoče, da bi se zmotil. Pri tem pa sem se prezirljivo ozrl na Kastalskega. V šokiranih, v zakrpani jopici je stal tu z odprtimi usti in stegal roke po kredi.

Nisem izgubil niti trenutka... Nisem mu vrnil krede. Vedno višje sem risal lestvine prečke... Kastalski je goltal slino.

Dati so nam računске naloge — do števila dvajset. Kastalski je znal šteti le do štirinajst. Potem ni vedel več naprej, ni se več spoznal v številih. Njegova mati je vrgla plet z ramen, vstala v klopi in glasno šepnila:

»Petnajst!«

Gospod učitelj je pripomnil, da sufliranje

ni dovoljeno. Bog ve, mogoče se motim, toda zdi se mi, da se je celo moj oče ozrl na to ženo v ruti in jo premeril z nevoljnim pogledom.

Gospod učitelj se je obrnil k meni:

»In ti?«

Prišel sem šteti, vedno višje in višje, kakor, da se mi dviga ob teh številkah srce — do dvajset, do trideset, do štirideset. Ne vem, zakaj toda od trideset dalje nisem šel več učitelju, nego Kastalskemu, ki je zardel in se pričel med naštevanjem oglašati.

»Ko mi je pri »enainosemdeset« zastala sapa, se je pogreznila Kastalskemu glava k prsim.

Nato do dvajset, toda seštevanje in odštevanje.

Prvi je odgovarjal Kastalski. Vsako vprašanje je glasno ponovil in pogoltnil. Ko ga je pogoltnil, se je vanj zakopalo tako docela, da ni niti vedel več, na kaj naj odgovori.

Sprva sem mirno čakal. Ko pa je gospod učitelj, ki je bil obrnjen h Kastalskemu, le s pogledom osvrtnil mene, nisem čakal več. Videl sem mršavi goltanec Kastalskega, videl sem, kako je goltal in — odgovoril sem takoj.

Moji stariši in gospod učitelj so mi bodrilo kimali in — s kakor nož ostrim pogledom sem širil Kastalskemu preko obraza — že sem vedel, da on ne ve!

In že sem povedal, kar sem vedel!

In že sem se smehljaj, še predno je dvignil Kastalski svojo ubogo glavo.

Nisem mu pustil niti odpreti ust, kajti jaz sem vedel vse! Vedel sem že naprej zase in zanj — za tega tepca. Vedel sem tako hitro in tako gladko, da je učitelj gledal samo še mene. Vedel sem tako dobro, da sem Kastalskemu, čeprav je pričel že odgovarjati, hitro vzel besedo iz ust.

Vedel sem tako hitro, tako glasno, tako dobro in tako izborno, da si je Kastalski zakril oči z rokavom svoje jopice. Njegov oče je dajal klobuk iz roke v roko.

Gospod učitelj me je pobožal po lasih in rekel mojemu očetu:

»To je samo ob sebi umevno!«

Medtem je pričel Kastalski glasno jokati. To vendar ni mogoče v šoli.

Iščem te sedaj, dragi moj Kastalski, hočem ti povedati, da se ti je pripetila velika krivica. Pri tabli na katero sem narisal leste, ni imel nihče prav, razen tvoje matere, ko ti je s solzami v očeh zašepetala:

»Petnajst!«

Rad bi ti povedal, kajti tam smo vsi varali svojo domovino, kajti morali bi ti pomagati in ne bi smeli mene pitati s krivico, ki se ti je godila.

Ne vem, če še živiš, ne vem, če se kaj spominjaš na rdečelicega dečka v modrem mornarskem popicju, ki ti je, — zroč na učitelja s priljubljenim in lakomnim pogledom, — jemal besede iz ust. Ta deček, dragi moj Kastalski, sem jaz. Če si kjerkoli na svetu, slaven in mogočen, potem vedi, da meni ni nič pomagala krivica, ki sem ti jo storil, kajti jaz nisem ustvaril na svetu še nič velikega.

In če nisi ne mogočen in ne slaven, če si kdorkoli že in če še manj pomeniš kakor jaz, potem se veseli, kajti jaz sem za vedno tvoji dolžnik. Kadar in kakor hočeš, pridi k meni in če te ne bom spoznal, reci le:

Jaz sem Kastalski, ki ga nisi takrat pustil v šoli niti misliti, niti govoriti. Jaz sem oni Kastalski, ki mu je mati zašepetala: »Petnajst!«

Tebi, Kastalski, velja polovica mojega dela. In vem: še več — polovica mojega srca.

Otvoritev nove prometne pisarne.

Prvo društvo hišnih posestnikov v Ljubljani naznanja, da je otvorilo v Ljubljani, Salendrova ulica št. 6/II oblastveno dovoljeno prometno pisarno za posredovanje pri nakupu in prodaji hiš in zemljišč, pri oddaji in zamenjavi stanovanj in za prevzeme upravljanja hiš.

Za prodajo je zaznamovanih že več hiš in vil. Za izvršeno posredovanje se bo računalo nizke pristojbine. Potrebne informacije se dobe ustno ali pismeno brezplačno.

„GROM“

CARINSKO POSREDOVNIŠKI IN ŠPEDI-
CIJSKI BUREAU

LJUBLJANA, Kolodvorska ulica 41.

Naslov brojavkama: „GROM“.

Telefon int. št. 45-4.

PODRUŽNICE: Maribor, Jesenice, Rakek.

Obavlja vse v to stroko spadajoče posle najhitreje in pod kulantnimi pogoji.

Zastopniki družbe spalnih voz S. O. N. za ekspresne pošiljke.

„Vinocet“

tovarna vinskega kisa,
d. z o. z., Ljubljana,

nudi

najfinejši in najokusnejši namizni kis iz vinskega kisa.

ZAHTEVAJTE PONUDBO!

Tehnično in higijenično najmodernejše urejena kisarna v Jugoslaviji.

Pisarna: Ljubljana, Dunajska cesta št. 10, II. nadstropje.

Najboljši šivalni stroj in kolo

Je edino le

za dom, obri in industrijo v vseh opremlah.

Istotam pletilni stroj DUBIED

Pouk v vazonju b. brezplačen.

Večletna garancija

Delavnice za popravila.

Miko cane, tudi na obroke.

Josip Petelinc

Ljubljana

blizu Prešernovega spomenika.

OGLAŠUJTE V
NARODNEM
DNEVNIKU!